

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

SAYI: 195

2 OCAK 1979

FİYATI: 7,5 LİRA

NE

YENİ GÖREVLERİN EŞİĞİNDE

NİHAT SARGIN

Sonunda istedikleri oldu, sıkıyönetim ilan edildi. Aralarında İstanbul, Ankara, Adana gibi başlıca büyük illerimiz ve önemli merkezlerimizle birlikte 13 ilde birden. Daha da fazlasını istiyorlardı, die de getirdiler, ama herşeyin sırası var. Ecevit hükümetinin sıkıyönetimi isteyerek benimsemediği üzerine çeşitli kanıtlar sıralanabilir, ama sonunda istenmeyen gelip çatmıştır.

Gerçekte, işbaşında olduğu bir yıldanberi Ecevit ve hükümeti devamlı gerileme, üstesinden gelip yönlendiremediği olayların akışı içinde devamlı sürüklenme durumunda olmuştur. Önlenmek bir yana daha da tırmandırılan cinayetlerden IMF gibi emperyalist kuruluşların isteklerine boyun eğmeye, Amerika ile ilişkilerden Kıbrıs konusundaki tutumuna, Konya'da üs vermektен motor ve aktarma aygıtları hakkındaki daha önceki görüşlerini bir yana bırakmaya, mevcut yasaları yeterli bulurken özgürlükleri daha da kısıcı değişiklik önerilerine, nihayet sıkıyönetim ilanına kadar, bu gerileme ve sürüklenme ekonomik ve politik hemen her alanda izlenmiş, bugünkü noktaya kadar gelinmiştir. Belirtilen son konularda CHP grubunun direnci ile karşılaşılmış olması da bu gidici frenleyememiştir. Her gerileme ve sürüklenmede, buna "özgürlükçü demokrasi" adına bir neden veya nedenler bulunup bununla açıklanmasına özen gösterilmiş; üslerin açılıp yeniden üs verilmesinin bölgedeki hassas dengeyi koruması gerekçesine, önceden reddedilmiş veya reddettirilmiş kısıtlayıcı yasa tasarılarının ise "özgürlükçü demokrasi"nin korunması gerekçesine dayandırılması ihmal edilmemiştir; son sıkıyönetim kararında bile. Ancak, gydirilmeye çalışılan kılıfların yalnızca birer kılıftan ibaret olduğu gerçeği, bu gerekçelerle ortadan kalkmamış, giderek daha geniş kitlelerde de farkına varılır, kavranılır olmuştur; "umut" olarak belleyip benimseyenlere varıncaya dek. Bunun ise, aynı ivedilikle çıkış yolunun da bulunamaması; aslında ortaya çıkan her sorunun, sorun olarak bilincine varıldığında çözümünü de birlikte getirdiği bilimsel gerçeğinin aynı açıklıkla kavranıp benimsememesi halinde, kısa dönemdeki etkileri kuşkusuz olumlu olmayacaktır. Bu durumda, kitleleri itildikleri çözümsüzlük ortamından gerçek çıkış yolunu gösterip aydınlatarak çıkarma görevi daha ivedi olarak kendini dayatmaktadır.

"Gelenen bu noktada olasılıklar nelerdir? Yakın gelecekte toplumu, işçi ve emekçi yığınları; yurtsever, demokrat, ilerici ve sosyalistler olarak toplumun tüm demokratik güçlerini bekleyen nedir?" sorusuna, bu belirtilenlerin ışığında bir yanıt arayınca karşımıza çıkan olasılıkların en yakınına geçmeden önce, bugüne kadarki gerileme ve sürüklenme gidisini tersine çevirebilecek olanakların henüz tükenmiş olmadığını öncelikle belirtmek gerekir. Yalnız, bu olanağı bir olanak olarak değerlendirebilmek için, buraya kadar gelişin nedenleri üzerinde, daha önce çokça söylenmiş olsa da, yinelemek pahasına yeniden kısaca durmakta yarar var.

Kimsenin öznел niyetinden kuşku duymaya gerek yok. Ancak toplumsal olaylar öznел niyetlerle değil, kendi nesnel yasalarına bağlı olarak gelişir, düğümlenir, düğümler çözülür. Herşeyden önce kabul edilmesi gereken, özgürlükçü demokrasi adıyla adlandırılan isteğın, daha doğru deyimle demokratikleşme mücadelesinin, toplumun istisnasız tüm bireylerinin değil, en büyük kesimini oluştursa da nihayet bir kesiminin işçi sınıfı ve emekçi kitlelerininkarıyla uyduğu, bu çıkarılara dayalı bir mücadele olduğudur; toplumun birbirine karşı sınıf ve katmanları arasındaki mücadelenin bir parçası olduğudur. Kabul edilmesi ve bilincine varılması gerekli ilk olgu budur. Taraflar, buna bağlı olarak yerlerini almış, saf tutmuş durumdadır. Böylece daha basından, emperyalizm ve yerli büyük sermayeye dayanarak veya onları lükümetmemek, gücendirmemek ölçütleri ağır basarak faşizm in tırmandırılışının önüne geçmeye, demokratikleşmede daha ileri adımlar atmaya olanak bulunmadığı da anlaşılmalıdır. Bu takdirde, toplumun bütün demokratik güçlerinin en aktif biçimde, tutucu, gerici, karanlık güçler karşısında demokratik kitlese ağırlığın konmasına, bu ağırlığın her durum ve olayda bütün açıklığı ve genişliğiyle duyurulmasına gerek vardır.

Oysa, bugüne kadar izlenen politika bu açık gerçeğın tersi doğrultuda olmuş ve sonunda, gerileme ve sürüklenme kaçınılmaz olarak hükümeti bu noktaya kadar getirmiştir. Toplumsal yaşamın her anında dayanılacak ve dayanıldığı da en açık biçimde gösterecek olan geniş yığınlar, yalnızca seçim

günü sandığa atılacak pasif bir "oy" olarak görülmüş, bunun dışında hatırlanmak bile istenmemiştir. Hatırlanmak bir yana, işçi ve emekçi sınıfların, iktidar dışında ve iktidara karşın yürüttükleri kitlese demokratik mücadelesi, sonuçta demokratikleşme doğrultusunda mevzi kazanmada birincil rolü oynayacak olan bu mücadele, bir karşı çıkış olarak değerlendirilip çekilmeye, önlenmeye çalışılmıştır. Ecevit hükümetinin kurulduğu günden şimdiye kadar geçen bir yıl bunun sayısız örnekleriyle doludur. İsterse bu buna, bilinen deyimle, bütün dünyada sosyal demokratların temel yanlığı ve buna bağlı olarak çıkmasının bir yansıması diyelim, olaylar daima bu temel yanlığı içinde değerlendirilmiş, gelip bu çıkmaza dayanmıştır.

Bununla birlikte, belirtildiği gibi herşey bitip tükenmiş değildir, düzelmeye olanağı bugün de mevcuttur. Bir yıl boyunca boşa yitirilen zaman dolayısıyla sorunlar olanca ağırlığıyla gelip kapıyadayanmış olsa da, gene mevcuttur. Yeter ki, temel yanlığı ve çıkmazın hiç değilde bundan sonra bilincine varılsın ve izlenecek politika buna göre temelinden yeniden saptansın ve biçimlensin. Falan bakanın gerekeni yapmadığı veya yapmadığı, filan kuruluşların gerekli istihbaratı vermediği veya yasal gerekleri yerine getirmediği, filan veya falan devlet görevlilerinin görevlerini yapmadığı savları bu temel gerçeğın ışığında ancak yerli yerine oturur ve gereken önlemlerin ivedilikle alınması olanağı bulunabilir. Türkiye İşçi Partisi Başkanlık Kurulu'nun sıkıyönetime ilişkin bildirisinde çok önemli bir noktaya parmak basılarak bugün iktidarın iki başlı olma durumunun mevcudiyeti gösterilmektedir. Bu iki başlı olma durumunun kesinlikle önlenmesi de bu olanağın tezeiden kullanılmasına bağlıdır. Yoksa bu durum herhalde uzun süre devam edecek değildir, yıllardır tek tek taşları döşenen yolda ilerleyerek ergeç bir sonuca ulaşacak, tek başlılığa indirgenecektir; ama o, bugün başta görünen yasal iktidar olmayacaktır veya daha da kötüsü, bu iktidar şu veya bu biçimde öbürüyle bütünleşecektir.

İkinci odağın sözcüleri sıkıyönetim ilanı ile önemli bir başarı kazanmışlar, önemli mesafe almışlardır. Bu durumda, sıkıyönetim ilan edilmeli miydi, daha az ilde veya tek ilde mi ilan edilmeliydi gibi tartışmalara girilecek değildir. Bugün 13 ilimizde sıkıyönetim vardır. Faşist güçler ve bağlı oldukları ikinci odak yasa dışı şiddeti, bunu elde edecek biçimde kullanmaya olanak bulmuştur. Şimdi, yasa dışı şiddetin yerine yasal şiddeti koymaya, sıkıyönetim koşullarında ikinci odağın etki alanını, birincinin aleyhine daha kolay ve rahatça genişletmeye hazırlanmaktadır. Bu umutla ellerini oğuşturmak dırlar.

Mevcut yasal hükümete ve arkasındaki CHP'ye gelince, son karara ilişkin olarak grupta önemli muhalefetin ortaya çıkışı ve Ecevit'in ağırlığını koymak zorunda kalışı gibi kıpırdanışlar görülmekle birlikte, ne yazık ki şimdiye kadar görünenler, bugüne varılmasında önemli rol oynayan temel yanlığı ve çıkmazdan geri dönlüldüğüne ilişkin ipuçları verecek doğrultuda değildir.

Bu durumda, işçi ve emekçi yığınları; yurtsever, demokrat, ilerici ve sosyalist toplumun tüm demokratik güçlerini daha güç günlerin beklediği olasılığı ister istemez ağır basmaktadır. Faşist güçlerin işlerini kolaylaştıracak hiçbir provokasyona düşmeksizin, maceracılığın hiçbir türüne prim vermeden bu güç günlerin koşullarında, daha zor, daha çetin, ama sonunda mutlaka başarıya götürecek yolda kitlese demokratik mücadelenin bayrağı daha yükseltilme durumundadır. Bu kararlı ve onurlu uğraş, ister durumun gereğini artık kavramış Ecevit ve hükümetiyle birlikte, ister büyük olasılıkla onsuz ve herhalde bugüne kadar CHP'yi desteklemiş, ona omuz vermiş en geniş yığınları da yanına katarak ama mutlaka verilecektir.

Yeniden altını çizerek belirtelim. Bugüne kadarki gerileme ve sürüklenmeyil tersine çevirecek asıl güç kaynağı işçi ve emekçi yığınlar ve onların kitlese demokratik mücadelesidir ve bu mücadele bugün başlamış değildir, sürmektedir, sürecektir; başarıya erişinceye kadar giderek yükselip ivme kazanarak sürecektir.

Gerisi boş bir avuntu, boş bir hayalden ibarettir, o kadar.

CHP sıkıyönetim uygulamalarının sorumluluğundan kurtulamaz

1965'lerden bu yana devletin haber, bilgi ve hoşgörü alanlarında sermaye destek ve finansmanıyla ve yerli-yabancı karanlık güçlerin eğitim ve yönlendiriciliğinde beslenen, yeşertilen, semirtilen, silahlandırılan, kudrulan faşist robotlara verilen alarmla Kahramanmaraş kıyıldı, yakıldı, yıkıldı...

Özellikle Nisan ve Mayıs aylarından bu yana faşist parti lideri ve kumayları ile İstanbul, İzmir otellerinin odalarında Başkent politika dehizlerinde büyük ser-

maye temsilci ve sözcülerinin sürdürdükleri ve yerli-yabancı karanlık kordonlarla beslenen ilişkiler, planlar ağı, geçtiğimiz hafta büyük çaptaki kanlı ihaleyi böyle gerçekleştirdi.

Faşist saldırı ve cinayet şarteli Kahramanmaraş'ta kan akıtır, İrfan Özyadın'ın partili parlamenter arkadaşları, AP'li ve MHP'li parlamenter arkadaşlarıyla ortak deklarasyona imzalarını akarlar. İnceşleri Bakanı da, Kahramanmaraş'ta yaptığı

"incelemeler" dosyasına "sol" malzemeler toplamakla meşguldü. Bir takım sis yumağına sarmağa özen gösterdiği faşist tertibe ilişkin bilgilerin yanında "sol" olarak sunmağa çalıştığı malzeme de, sermayenin "sol" cebinden beslenen provokasyon siyasetiydi. Özyadın kafası için önemli olan bu değildi, önemli olan kafasına uygun "sağ-sol" terazisinin zahiri kefelerydi.

"İMTİYAZLI SUÇLULAR"

Faşist tirmanın adım adım ve böyle bir sıçramayla bugünkü duruma geleceği bilinmeyen şeyler değildi. Kahverenkli gömleklilerde, iş adamlarıyla ülkücü dernekler arasında para dolaşımını sağlayan yazarlardan ve faşist tansiyonu parça parça ölçümleyen genel yayın müdürlerinin sürdürdükleri ilişkilerden gazete sayfalarına yansayan büyük bir komplonun belirtilerini fazlasıyla veriyordu. Öte yandan özellikle doğu ve güneydoğu bölgelerinin çevreleyen alanlardaki faşist yığınların gözle görünür biçimde irinleşmesi, Kahramanmaraş'ta büyük bir prodüksiyonun sahneye konacağı için izlerini saklamıyordu.

Aslında 1 Nisan'da Ankara'da düzenlenen "büyük yürüyüş" organizasyonu bunun ilk sinyali vermişti. "Büyük Yürüyüş" başta "Hürriyet" olmak üzere kahverengi gömleklilerin büyüdüğü ve göstermek istediği gibi salt MHP'nin eseri değildi. Gene o günlerde Hürriyet'in "Doğu bölünür" başlığıyla giriştiği işin birinden ertelenmesi de ilginçti. Gazete bu başlık altında bir misyona girişmiş, fakat bir-iki gün sonra bu prodüksiyon sahnedeki çekimiydi...

YÜRÜYÜŞ'ün 4 Temmuz 1978 gün ve 169'ncü sayısında "İmtiyazlı suçlular" başlıklı yazıda şu soru sorulmuştu:

"Acaba kimler, Süleyman Demirel'in kulağına, canını hükümeti düşürmek istiyorsa, çıkarılmıyorsa, ölsün 100 kişi bu iş bitsin, fısıltısını iletilmişlerdi?..."

YÜRÜYÜŞ'ün o haftaki sayısındaki satırlar şöyle devam ediyordu:

"Acaba Alpaslan Türkeş'in bir yandan bazı para babalarıyla

nüfuzlu kişiler arasında mekik dokumasının esbabı neydi?..."

"GENİŞ TABANLILAR" SİRADA

Ve herşey, TİP Başkanlık Kurulu'nun geçtiğimiz hafta yaptığı olağanüstü toplantıdan sonra yayımlandığı bildiriye çözümlemelerin yansıttığı ışığın aydınlattığı halkalar halinde bu raddeye geldi.

Türkiye son bir yıldır, legal iktidarın ötesindeki, terör odağında belirginleşen diğer bir fiili iktidar çatallaşmasını sarsıntısını yaşıyordu. Ortada bir hükümet vardı, ama, diğer bir iktidarın kanla, cinayetle, terörle varlığını duyurduğu da ortadaydı.

Bundan sonrasında muhtemel gelişmeleri ne seyir izleyecektir? "Geniş tabanlılar" şemsiyesi altındaki bir sahne arası grup, kibar adıyla ülkeyi "istikrara kavuşturacak" oluşum sağlanana kadar aradaki tampon görevle yüklenmiştir. En ilminsinin "kansız bıcaqsız MHP" programıyla biçimlenen kafaya sahip olduğu bu "geniş tabanlılar" grubunun, kendisine ve partisine sağladığı avantajı Demirel en olumlu sonucu ulaştırma çabası vermektedir. Bu sonuç ise en parlak yanıyla, "erken seçimden sonra AP", bu değilse "AP-MHP" koalisyonudur...

Demirel geçtiğimiz hafta Ankara Ajansına verdiği demeçte de, programın ana hatlarının açıklanabileceği yanlarını açıklamıştır. Anayasa'nun değiştirilmesi, seçim yasalarının yeniden düzenlenmesi gibi konularda sirtan hesap, rejimlin emperyalizm ve büyük sermaye zirhlarıyla giydirilmesidir.

SIKIYÖNETİME KİMLER ALKIŞ TUTUYOR?

Sıkıyönetim ilanı hazırları çok sevindirdi. Bunların başında gelenlerin biri de Demirel'di. Demirel sıkıyönetim için ödenen berraklırdığı yorucu çabalarının başarıya ulaşmasının mutluluğunu yaşıyordu. "Sempatik" tebessümüyle başarısız tebrike gelenleri kabul ediyordu. Tebrike gelenler arasında biri özellikle dikkati çekti. İngiliz Büyükelçisi Sir Derek L. Dodson'du bu kişi. Büyükelçinin Demirel'i tebrik ettiği arasında çekilmiş bir fotoğrafın, bir günlük gazetede yayımlanması çeşitli yankılara yol açtı. Bu "dostane" manzara, sıkıyönetime alkış tutanlar hakkında fazla söz gerek bırakmıyordu.

DİSK:

"TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ KALDIRIP VEYA KISARAK YAPILACAK TÜM UYGULAMALARDAN BAŞBAKANI VE HÜKÜMETİ SORUMLU TUTACAĞIZ"

Sıkıyönetim ilanına varan olaylar karşısında diğer demokratik kuruluşların yanısıra DİSK Yönetim Kurulu ve Başkanlık Konseyi toplantılarını görüş ve kararlarını kamuoyuna açıkladı.

DİSK'in bildirisinde daha önce başvurulan sıkıyönetim uygulamalarına dikkat çekiliyor ve şunlar belirtiliyor: "Eski sıkıyönetim uygulamalarında, grevler engellenmiş, lokavtlar yaygınlaşmıştır. Demokratlar, ücrüklüler, yurtseverler, sosyalistler hatta Anayasa profesörleri tutuklanmıştır baskı altına alınmışlardır. Sıkıyönetimler döneminde anayasal güvence altında bulunan ekonomik ve demokratik haklar, geri yände değişikliklere uğramıştır. İşçilerin, köylülerin, küçük emsal ve zanaatkarların ve bütün çalışanların, ekonomik sosyal yaşamları ile doğrudan ilgili, anti-demokratik yeni yasalar kabul edilmiş ve uygulamaya sokulmuştur"

DİSK'in bildirisinde kanlı faşist terör eylemleri sıralanıyor ve bu eylemleri önleme sözü vererek iktidara gelmiş bulunan CHP hükümeti eleştiriliyor. DİSK bildirisinde sıkıyönetim ilanına varan son duruma ve hükümete düşen sorumluluğa ilişkin olarak şunlar belirtiliyor: "CHP, iktidar olmadan önce faşist saldırı ve terörü yok etme sözü vermiş olmasına rağmen, faşist saldırıların önlenememesi için, öncelikle doğru bir teşhis koyamamıştır. Dolayısıyla faşizme karşı mücadelede de başarıya ulaşamamıştır. "Sağa da sola da karşıyım" diyerek faşizme mücadeleye edebileceğini sanmıştır.

Son Kahramanmaraş katliamı ve katliamı gerçekleştirenler gün gibi ortada iken, İç İşleri Bakanının Başbakanla bile çelişen ve asıl suçluları gözler bir biçimde Meclis Kürsüsünden açıklama yapması, bu yanlış manzara açık göstergesidir.

İçişleri Bakanlığı ve emekçi halka dayanmadan, onların ekonomik ve demokratik var olan emsal özgürlüklerini gasletmeden, faşizme karşı mücadeleye edilemez. CHP ağırbaşlı hükümet bu gerçeği tam olarak kavrayamamıştır.

Bütün bu gelişmeler karşısında DİSK, dün söylediği gibi bugün de, "geri bir adım atılmaması rağmen, CHP

ağırbaşlı hükümetin daha geri konumlarına düşmemesinin ancak işçi emsal ve emekçi halkımıza dayanmasına ve onun gücüne güvenmesine bağlıdır" demekte-dir.

Başbakan, Mecliste yaptığı konuşmada sıkıyönetim gerekçesini şöyle belirtmiştir:

"Sıkıyönetim demokratik kurullar içinde uygulanacaktır. Temel hak ve özgürlükleri kaldırıp kısımak için değil, saldırılara karşı korumak için uygulanacaktır."

Bu gerekçe dışına çıkılarak temel hak ve özgürlükleri kaldırıp veya kısarak yapılacak tüm uygulamalardan Başbakan ve Hükümeti sorumlu tutacağız."

DİSK Yönetim Kurulu ve Başkanlık Konseyi toplantısında Kahramanmaraş olayları karşısında:

"Bugüne dek ölen bütün insanlarımız ve özellikle Kahramanmaraş katliamında baybedilenleri anmak için:

başta örgütümüzce bağlı işçiler olmak üzere, tüm işçileri, tüm demokratik kuruluş üyelerini ve emekçi halkımızı 5 Ocak 1979 Cuma günü bulunduğu yerde saat 11.00'de 5 dakikalık ölenlerin anısı için saygı duruşunda bulunarak faşist olayların özünü lanetlemeye çağırılmamış, işçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın bundan sonra faşizme karşı bir bütün olarak ve özellikle içleri hangi sendikaya üye olurlarsa olsunlar, birlikte etkin kararlı bir mücadele içinde olmaya ve hiçbir provokasyona meydan veremeyecek kararlı ve örgütlü davranmaya,

Kahramanmaraş olayları ile ilgili olarak olayların sorumluluğu MHP'nin milletvekilleri ile birlikte ortak deklarasyon imzalayan CHP milletvekillerinin kınanmasına karar verildi.

DİSK tarafında kararlaşdırılan "5 Dakikalık saygı duruşu" eyleminin yetersizliği hiçbir tartışmaya gerek bırakmayacak ölçüde açıktır. Böylesine bir eylem ile Kahramanmaraş olayları ile doruğa ulaşan kanlı faşist terörü gerçekleştirenler için, en küdesele biçimde lanetleyebilme olanağı bulunuyor. Ancak bütün bunlara karşın gene de bu eylem tüm anti-faşistler tarafından bir sığınak olarak ele alınmak ve değerlendirilmek durumunda.

Katliam için nasıl sinyal verildi

"Son olarak Türkiye'nin hainleri'ne yapılan ihtar şudur:

"Menfur emellerinizin tahakkukunu kolaylaştıracak gaffet ve deialat sahipleri iktidar olsa bile, yüksek tarih şuru ile örfüne, geleneklerine ve milli kültürüne bağlı milletimizin gazabından kurtulmanız mümkün değildir. Milletimiz hesap veremeken asla kurtulamayacaksınız."

Son Havadis
21 Aralık 1978, Perşembe
Tekin Erer - AP'den
Türk Milletine

"Ecevit iktidardan salınıyor. Hem içerden büyük tepkilere maruzdur, kendii içinden, hem dışardan büyük tepkilere maruzdur. Bunun takribi düşme tarihi üzerindeki kesin bir-

şey söylemek mümkün değildir. Fakat İstiklal marşımızın bir dizesi vardır. 'Doğacaktır sana vadedtiği günler hakkın/ Kimbilir belki yarın, belki yarından da yakın.' Kesin bir tarihl söyleyemiyorum. Suyu ısınmıştır..."

Hergün - 22 Aralık 1978
Türkeş'in İKA ajansına verdiği mülakattan.

"Şehitlerimizin kaynağı kınımızı biliyor, inancımızı kuvvetlendiriyor..."

"Hedefe yürülmüyoruz artık, koşuyoruz. Gönümüzde şehitlerimizin hatırasına var. Küfür çelme takmak istiyor bize, çelme takıyor, düğmedik, düğmüyoruz, düğmeyeceğiz." Genç Arkadaş Dergisi
25 Aralık 1978, 2. Sayı

"Ecevit iktidarı, bir yılını doldurmadan, 1900 ölüyü doldurdu ve taşındı. 19 Aralık 1978'de bu çirkin iktidar anarşisinin kurbanları 1000 rakamındaydı. Bugün 1025'leri söyleyemiyorum. Suyu ısınmıştır..."

Ahmet Kabaklı, Tercüman
23 Aralık 1978, Cumartesi

"Türk millet, herşeyye rağmen devletin (Cumhurbaşkanı, ordu, parlamento, siyasi partiler vs.) var olduğunu düşünerek, komünist caniler ve komünizmin dayanağı olan iktidar ile mücadele etmekte zorundadır. Bu bakımdan AP'nin mücadele ve eylem çağrısı tam zamanında, meşru bir ölümlerim kavrama lüzumunun işaretlerini vermektedir."

Ahmet Kabaklı, Tercüman
19 Aralık 1978, Salı

MARAŞ KIRIMI: FAŞİST İÇSAVAŞ DENEMESİ

Uzun bir süredir hazırlanmaları bir operasyonu Kahramanmaraş'ta sahneye koyan faşist güçler, örgütlü saldırılar sonunda yüzü aşkın yurttaş katlettiler, binden fazlasını yaraladılar. Kahramanmaraş'ın birçok yerinde evler, işyerleri, otolar yakıldı, yıkıldı. Dükkanlar yağmalandı. Tüm toplumun bir "vahşet" olarak nitelendirildiği bu iç savaş girişimi faşist güçlerin sistemli olarak empoze etmeye çalıştığı bir sonucu da beraberinde getiriyor ve 13 ilde sıkıyönetim uygulamasına başlanıyordu. Uzun süreden beri sıkıyönetim isteklerini sürekli öne süren MHP'nin başbuğu Türkeş bununla da yetinmiyor ve başka illerde de sıkıyönetim uygulamasına gidilmesi istiyordu.

GÖSTERE GÖSTERE GELEN OLAY

Maraş olaylarının hazırlıkları bütün bir yıl boyunca sürdürülmüş, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun birçok kentinde faşist güçlerin yaratıkları saldırı ve terör olaylarında bu katliamın provaları da yapılmıştı. Özellikle Alevi-Sünni, Türk-Kürt gibi ayrımlar kullanmaya çalışan faşist güçler, bu ayrımları körükleyerek olaylara zemin hazırlamaya çalışmışlardı.

Kahramanmaraş'ta daha önce meydana gelen bazı bombalama olayları sonunda yakalanan küçük yaşta bazı çocuklar "Esr Türkleri Kurtarma Ordusu" (ETKO) adlı bir gizli örgüte mensup olduklarını söylüyorlardı. Özellikle bu örgütün "ortaya çıkarılmasından" sonra Kahramanmaraş'ta görece bir sessizlik dikkati

çekiyor ve İçişleri Bakanı da bu sessizliği, "Kahramanmaraş'ta bir örgütün kapatılmasıyla huzurun sağlandığı" biçiminde yorumluyordu. İçişleri Bakanı'na göre Kahramanmaraş hükümetin anarşi ve teröre karşı etkili mücadelesinin "bir örneği" idi.

"MALATYA'NIN İNTİKAMINI ALACAKLARMIŞ!"

Ne var ki, Kahramanmaraş'ta karanlık faşist güçler İçişleri Bakanı'nun iddia ettiği gibi sınımsız değillerdi ve sonradan acı biçimde görüleceği gibi, daha geniş boyutu bir olayın hazırlıkları için deydiler.

Gerçi görünürde ETKO'nun liderleri ele geçirilerek "bombalama olayları" sona erdirilmişti ve bu İçişleri Bakanı'nı "anarşinin önlendiği" konusunda yorum yapmaya sevk ediyordu. Ama, Kahramanmaraş köylerinde MHP'li faşistler propagandalarını sürdürüyorlar, "Malatya'nın intikamını alacaklarını" söylüyorlardı. Kahramanmaraş'ta "Komünistlerin Malatya'da olduğu gibi camileri yakacakları" söylentisi yayılıyor, gerici-faşist propagandanın etkisi altındaki çevreler toplu bir katliamın gerçekleştirilmesi için sürekli hazırlanıyorlardı.

KATLİAM, EMNİYET'E YAPILAN İHBARLARA RAĞMEN GERÇEKLEŞTİ

19 Aralık gecesi Maraş'ta faşist propagandaya yönelik bir film oynatıldığı bir sinemada patlayan bomba faşist güçler tarafından işaret sayılıyor ve kent içinde çeşitli sloganlarla yürüyü-

şe geçen faşist gruplar CHP ve PTT binalarını tahrip ediyor, güvenlik kuvvetleriyle çatışıyor ve bu arada halkı galeyana getirmek için yoğun bir kışkırtma kampanyası başlatıyorlardı. Ertesi gün İtfaiye meydanında bulunan ilericilerin güttüğü bir kahvehane bombalanarak "ilk saldırı sinyali veriliyordu.

21 Aralık günü TÖB-DER üyesi iki öğretmen görev yaptıkları Sanat Enstitüsünden çıktuktan sonra Yürükselim Mahallesi'ne girerken lise den 100-150 metre ilerde kurşunlandılar ve olay sonunda biri hemen, diğeri de az sonra öldüler. İlk bombalama ve saldırı olaylarının üçüncü gününde işleniyordu bu cinayet. Bu cinayetin işlenmesinden kısa bir süre önce de, Emniyet'e faşist güçlerin kentteki sessizliği bozmak için cinayetler düzenleyebilecekleri ihbarı yapılıyor, ancak hiçbir önlem alınmıyordu.

ÜÇKÜŞLÜ FAŞİST KURŞUNLARIN HEDEFİ OLUYOR

İlk saldırı olayından tam 4 gün sonra, 22 Aralık Cuma günü öldürülen TÖB-DER üyesi öğretmenlerin cenazesi kaldırılmak üzere çok sayıda ilerci ve demokratın katıldığı yürüyüş korteji Cenaze namazının kılınacağı Ulucami'ye doğru ilerlemeye başladı. Yolun sağında Maraş kalesi, solunda ise Kanlıdere içinde daha önce mevzilenmiş silahlı faşistler bulunuyordu. Kortej camiyeye yaklaştığı sırada, Cami kapısında bekleyenler "komünistlerin ve alevilerin cenaze namazları burada kılınmaz" diyerek yürüyüş kortejine karşı taş, sopa ve takunyalarla saldırıya geçtiler.

Saldırı yürüyüşçülerinin Yürükselim mahallesine çekilmesi karşın sürüyor, ancak Güvenlik Kuvvetleri saldırgan faşist güçleri dağıtmak için hiçbir müdahalede bulunmuyordu. Bu sırada faşist grupların açtığı ateş sonucu üç ilerci öldürülmüştü. Köylerden ve çevre illerden getirilen faşistler de bu arada şehir içine dağılarak dükkanları yakıp yakmaya başlıyorlardı, yakıp yıkma hareketleri arasında üzerinde MHP işaret ya da sloganları bulunduğu hiçbir yere dokunulmuyordu.

"Hükümet güvenlik kuvvetlerini kesin kendi emri altına almayı başarmalıdır"

Kahramanmaraş'ta başlatılan iç savaş denemesinin ortaya çıkmasından sonra TIP Genel Başkanı Behice Boran bir demec verdi.

TIP Genel Başkanı Boran'ın demeci özetle şöyleydi:

"Daha önce Malatya, Kars ve Siirt'te denemesi yapılmış faşist provokasyonlar bu defa daha geniş çapta ve daha kanlı bir biçimde Maraş'ta patlak verdi. Maraş'ta olanlar bir iç savaş en huzursuz, canavarca başlatma girişiminden başka birşey değildir. Maraş'ın faşist güçlerin yuvalandığı kentlerden biri olduğunu biliyoruz, hükümet gerekli önlemlerin alındığı, terör güçlerinin geriletilmeye başlandığı konusunda defalarca teminat vermişti. Maraş faciası bunlardan hiçbirinin doğru olmadığını göstermiştir. Faşist terör istediği yerde, istediği gibi kol gezmektedir. Başbakanın olaylar üzerine 'herkes sözünün geçtiği kesime barış çağrısında bulunsun' demesi hazindir.

"Başbakanın başkalarının barış çağrılarında bulunmaya çağrılmak yerine, etkin, geçerli önlemleri kapsayan beyanlarda bulunması gerektir. Hükümet barış çağrılarında bulunmak yerine saldırı ve cinayetler karşısında daha kesin sonuç alıcı girişimlerde bulunmalıdır. Hükümet tüm güvenlik kuvvetlerini kesin kendi emri altına almayı ve halkın güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. İstihbarat örgütünü emri ve kontrolü altında yeterli genişlik ve sıklıkta bir biçimde çalıştırmayı başarmalıdır. Hükümet terör yuvalarının ve arkalarındaki gizli güçlerin üzerine cesaretle gitmeyi ve sonuç almayı başarmalıdır."

FAŞİST SOYKIRIM BAŞLIYOR

Maraş'taki provokasyon saldırısının çıkışından tam beş gün sonra doruk noktasına ulaştı. 23 Aralık Cumartesi günü, bir önceki günkü çatışma sırasında saldırgan grupta yer alan ve polis kurşunlarıyla öldürüldüğü bildirilen bir kişinin cenaze töreninin yapılacağı ve halkın törene katılması gerektiği sabah saat 8.00 den itibaren tam 1,5 saat süreyle Belediye Hoparlöründen anons ediliyordu. Kentin AP'li Belediye Başkanı Ahmet Uncu kışkırtma için belediye olanaklarını faşistlerin emrine veriyordu. Bu arada Ahırdağ'ında Zeytin köyünden balta, tabanca, satır gibi silahlarla faşist gruplar Maraş'a getiriliyordu.

Çeşitli bölgelerden ve Maraş köylerinden gelenlerle desteklenen faşist gruplar saat 10'da saldırıya başladılar. İlericilerin yoğun olarak bulunduğu Yürükselim mahallesi saldırganlarca hemen sarıldı. Saat 10'da Valilik Belediye hoparlöründen sokağa çıkma yasağını ilan ediyordu. Ancak bu yasak faşistler için geçerli değilmişcesine, bir mahalle-yi saran faşistlerin dağıtılması için hiçbir girişim yapılmıyordu.

Daha sonra saldırgan kalabalık Yürükselim mahallesini ateş yağmuruna tutuyor, Mağara ve Develer mahallerine saldırıya geçiliyordu. Şehir merkezinde bir gün önce yıkılan dükkanlardan bütün mallar çıkarılarak üzerlerine benzin dökülüp yakılıyor, dükkanlar da ateşe verilmeye başlanıyordu. Bu arada alt kentinde yanan bir dükkandan yükselen alevler, AP İl Merkezinin de yanmasına yol açıyordu. Faşistlerin Yürükselim'den kaçtığı kızlar ve küçük çocuklara işkence ediliyor, zeytin ağaçlarına çakılıyorlardı. Çatışmalar olduğu üç mahalle dışındaki mahallelerde örneğin Tekke, Yenimahalle ve Karamaraş mahallelerinde ilericilerin oturduğu evler ateşe veriliyor, yangından kaçanlar ise dışarıya çıkınca kurşunlanıyorlardı. Ölümlerin tenasül uzuv-

ları satır, makas, pala gibi aletlerle kesiliyordu.

Bu olaylar sırasında Maraş'ın batı bölgesinde, Karayolları'nın arkasında bulunan kesimde 200 kişilik bir saldırgan faşist grup iki direğin birine Türk bayrağı, diğerine MHP flaması asıyorlar, çeşitli sloganlarla CHP milletvekili Hüseyin Doğan'ın kardeşinin fabrikasını ateşe veriyorlardı.

Fabrika ateşe verildikten sonra, faşistler dışarıda mevzilenerek işçilerin dışarıya çıkmalarını bekledi. Ancak işçiler dışarı çıkmadılar. Bu sırada olayları izleyen bir yurttaş işçilerin fabrikada mahsur kaldığını Valiliğe haber veriyor, ancak Vali yetkisinin olmadığını söylüyor. Polis saldırganlara karşı hiçbir önlem alamıyordu. Yangının söndürülmesi için gelen İtfaiye'ye ateş açılıyor, bunun üzerine itfaiyeciler müdahale edemiyorlardı. Benzeri biçimde ilericilerin ve alevilerin azınlıkta olduğu Türkoğlu, Afşin ve Göksun ilçelerinde de hiçbir emniyet önlemi alınmıyordu.

Bir yurttaş Jandarma Komutanını arayarak bu durumu bildirdi. Ancak jandarma dördüncü kez arandıktan yarım saat sonra olay yerine gelebiliyor ve gelen askerlere 5 saat süreyle müdahale emri verilmiyordu. Faşist gruplar neden sonra dağıtılıyor, bu kez de ellerinde silahla hidden faşistleri yakalamak için hiçbir girişimde bulunulmuyordu.

FAŞİST GÜÇLER BU KATLİAMIN HESABINI VERECEKTİR

Kahramanmaraş olaylarında resmi açıklamalara göre 110'u aşkın yurttaş hayatını kaybetti. İlerici işçi ve emekçilerin evleri yakıldı, yıkıldı, yağmalandı. Tam beş gün bir barut fıçısı halinde bekleyen Kahramanmaraş'ta, daha önce bir önlem alınmasından yararlanan faşist güçler rahatlıkla istediklerini gerçekleştirebildiler. Faşist ayaklanmanın tam anlamıyla bastırılabilmesi için ise aradan bir beş gün daha geçmesi gerekecekti.

Faşist soykırım denemesi sahnedir

Doğu ve Güneydoğu' da faşist provokasyonun bir yılı

Planlı cinayetlerden toplu kırıma

25 NİSAN 1978:
"TÜRKİŞ KAHRAMANMARAŞ'TA
OLAYLAR ÇIKACAĞINI MÜJDELEDİ"

"Geçtiğimiz Cuma günü bir basım toplantısı düzenleyen MHP Genel Başkanı, Malatya benzeri olayların pek yakında Erzurum ve Kahramanmaraş'ta da meydana gelebileceğini müjdelmiştir! Türkiye'nin basın toplantısı yaptığı saatlerin arifesinde Kahramanmaraş'ta terör pedalına basmakta önemli girişimler yapıyordu." (Yürüyüş, 25 Nisan 1978, sayı 159)

16 MAYIS 1978:
"KARS VE İĞDIR OLAYLARI DAHA BÜYÜK BİR
OPERASYONUN ÜVERTÜRÜDÜR."

"Malatya olaylarının ateşi henüz küllenmeden Doğu bölgesinde yeni oyunlar tezgahlanmaya başladı. Kars ve İğdir'da cereyan eden olaylar, sanki daha büyük bir operasyonun üvertürü izlenimini veriyor." (Yürüyüş, 16 Mayıs 1978, sayı 162)

30 MAYIS 1978:
HATAY'DA FAŞİSTLER KİTLELERİ
TUTUŞTURACAK KIVILCIMI ATEŞLİYOR."

"Antakya ilinde bugüne dek saldırı ve kıvılcımların niceliği sürekli bir artış göstermektedir. Faşist güçler, bu kıvılcımları, kitreyi tutuşturacak düzeye kadar çıkarmaya niyetli olduklarını göstermektedirler." (Yürüyüş, 30 Mayıs 1978, Sayı 164)

28 KASIM 1978:
"FAŞİST GÜÇLER KİTLELERİ
SİLAHLANDIRMAYA HAZIRLANIYOR."

"Kendilerine üs olarak seçtikleri illerde sürekli bir terör yaratarak kitleleri teslim almaya çalışan faşist örgütler, şimdi de taraftarlarını da silahlandırma aşamasına geçiyorlar. Bu amaçla halk kitleleri arasındaki yapay ayrımları körükleyip taraftarlarını da silahlandırma aşamasına geçiyorlar. Bu amaçla halk kitleleri arasındaki yapay ayrımları körükleyip kışkırtmanın ötesinde sürekli bir kitlesel çatışma korkusunu ayakta tutmaya çalışan faşistler "alevi-kürt isyanı" korkutmacasını komünizm umacısı ticaretiyle birleştiriyorlar." (Yürüyüş, 28 Kasım 1978, Sayı 190).

12 ARALIK 1978:
"FAŞİST PROVOKASYON BÜTÜN DOĞU İLLERİNİ
TEHDİT EDİYOR."

"Malatya, Sivas ve Elazığ Kentlerinin oluşturduğu Doğu faşist üçgeninde saldırılar, katliam girişimleri ve halkı faşizm karşısında suskun bırakma çabaları alabildiğine sürüyor. Tüm Doğu illerini kontrolleri altına almak için faşistler bu üç ilde yaptıkları terörü sürdürüyorlar." (Yürüyüş, 12 Aralık 1978, Sayı 192)

19 ARALIK 1978:
"FAŞİSTLERİN SİÇRAMA TAŞI OLARAK
SEÇTİĞİ MARAŞ YENİ OLAYLARA GEBE."

Faşist parti Kahramanmaraş'ın en büyük ilçelerinden biri olan Pazarcık'ı Kahramanmaraş'la birlikte bir siçrama taşı olarak kullanmak istiyor. Faşistler burada özellikle alevi-sünni ayrımını kullanarak olay çıkarmaya çalışıyorlar ve sınıfsal mücadeleyi saptırmaya uğraşıyorlar... Alevi-sünni, Türk-Kürt düşmanlığı yaratılmak istenmesinin, bunun körüklenmesinin acı sonuçları Malatya'da, Elazığ'da, Sivas'ta yaşandı. Bir yanda faşistlerin diğer yanda maocuların eylemleri Kahramanmaraş'ı acı olaylara gebe hale getirdi." (Yürüyüş, 19 Aralık 1978, Sayı 194)

Geçtiğimiz hafta faşist güçlerin Kahramanmaraş'ta yarattığı ve bir katliam biçimini alan "iç savaş başlatma girişimi", son yıllarda özellikle 1978'te faşist tırmanmayı izleyen herkeşin geleceğini önceden görebildiği bir olaydı. Bu "iç savaş başlatma-girişimi"nin denemeleri, provaları, daha önce birçok doğu ilimizde tezgahlanmış, Kahramanmaraş olayıyla birlikte yepyeni boyutlara ulaşmıştı.

Sadece günlük gazetelerde son bir yıldaki olayların gelişimini dikkatle izleyen herhangi bir yurttaş bile bu boyutta olayların ortaya çıkabileceğini, özellikle Doğu ve Güneydoğu'da sistematik bir biçimde tırmandırılan faşist terörün bu noktaya gelebileceğini görebilirdi. Üstelik Doğu ve Güneydoğu'da tırmandırılan faşist terör, hem kışkırtma yöntemleri, hem de bu kışkırtmaların bir "soykırım"a dönüşmesi açısından, dünyanın çeşitli ülkelerinde faşist güçlerin izledikleri yöntemlerle yakın bir benzerlik gösteriyordu.

FAŞİST GÜÇLERİN PROVOKASYON YÖNTEMLERİ

Faşistlerin Doğu ve Güneydoğu kentlerinde uyguladığı kışkırtma biçimleri genellikle üç çeşitti:

1. Ölümü geniş ölçüde tepki yaratmak üzere kullanılacak kişilere suikastlar düzenlenmesi,
2. Kentlerin görünür yerlerine "kızıl bayrak" vb. asılarak anti-komünist koşulların kışkırtılması,
3. Türkiye'de çok denenmiş bir yöntemle camilere ve ibadethanelere saldırı olayları düzenlenerek "din elden gidiyor" kışkırtmasıyla geniş toplulukların harekete geçirilmesi.

Kimi zaman da bu provokasyon biçimlerinin ikisi ya da üçü birden de kullanılıyordu. Sonuç olarak başka kentlerden gelenlerle desteklenen faşist saldırı grupları kentin çeşitli kesimlerinde oturanların evlerine, işyerlerine saldırıyor ve "ellerinden geldiğince" yakıp yıkıyor, vuruyor, öldürüyorlardı.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da bu tür tezgahların en çok düzenlendiği iller Kahramanmaraş, Elazığ, Malatya, Sivas, Urfa, Gaziantep gibi mezhep ve etnik kökenli ayrılıkların en belirgin biçimde var olduğu illerdi.

SİÇRAMA NOKTASI: MALATYA

Böylesi bir provokasyonun büyük boyutta tezgahlandığı ilk kent Malatya oldu. CHP hükümetinin kuruluşunun ilan edildiği 5 Ocak günü Malatya'da Tekel ve Sümerbank fabrikalarında MHP ve MSP eğilimli oldukları bildirilen 300 kişi işçi olarak alınıyor ve bu uygulama kentin ilerici halkı-

Maraş katliamı bir yılı aşan provokasyonların son perdesi

nın tepkilerine yol açıyordu. Faşist güçler bundan sonra saldırılarını sistematik biçimde geliştiriyorlar ve kenti "sürekli bir gerginlik" içinde tutmaya çaba gösteriyorlardı. Bunlara şu örnekler verilebilirdi:

- * 13 Ocak'ta faşist gruplar Malatya'da bir işyeri işgal ederek ders yapılmaması öngörülür, bu arada 10 öğrenciyi yaraladılar. Aynı gün TİS Sendikası eski genel sekreteri Necati Gülayın faşistler tarafından ağır yaralandı.
- * 24 Ocak'ta Malatya'da iki kişi öldürüldü.
- * 27 Ocak'ta bir mimar öldürüldü, bir kişi ağır yaralandı.
- * 6 Şubat'ta 3 CHP'li baskılandı...
- * 21 Şubat'ta üç kişinin evi bombalandı...
- * 25 Şubat'ta Ülkü Ocakları Malatya Şube Başkanı derneğin yeni binasını açarken, illüstratörlerin daha kararlı bir mücadeleye geçeceğini söyledi.
- * 10 Mart'ta faşistler bir topluluğa ateş açtı. 2 kişi öldü.
- * 25 Mart'ta 2 kişinin evi bombalandı.
- * 5 Nisan'da bir öğretmen öldürüldü, iki kişi ağır yaralandı.
- * 15 Nisan'da üç kişi öldürüldü.
- * 16 Nisan'da bir cenaze törenine ateş açıldı. Üç kişi öldü.
- * 17 Nisan'da Malatya Belediye Başkanı, gelini ve iki torunu Ankara'dan adına gönderilen bir paketin patlaması sonucu öldü. Bu olaydan sonra MHP, AP ve MSP'li olduğu bildirilen gruplar saldırıya geçtiler. CHP İl Merkezi, TÜB-DER, ileriklere ait çok sayıda işyeri, matbahar ve evler tahrip edildi. Yüzleri maskeli kişiler ilerici yurttaşları hedef aldılar. Malatya dışında demiryolunda üç gençlini cece-

di buhandu, olaylarda yaralanan bir genç öldü.

Bu olaydan iki gün önce faşist grupların Malatya'da "Cihadı Çağrı" bildirileri dağıtılan bildiriliyordu. Olaylar arasında 60 kişi yaralandı. Bu arada kentte açık tekkininin bağıştığı, halkın evlerinden çıkarıldığı bildirildi.

Bu bir özü ve sistematik provokasyondan sonra Malatya'da faşist güçlerin saldırıları sona ermedi ve çeşitli aralıklarla meydana gelen olaylarda, yıl sonuna kadar toplam 17 kişi öldürüldü ve çok sayıda kişi yaralandı. Bu arada zaman zaman düzenlenen toplu saldırılarda faşistler birçok işyerini ve eğitim kurumunu tahrip ettiler.

FAŞİST ÜÇGENİN SIVAS AYAĞI VE BİNGÖL YEDEĞİ

Faşist terörün hızla tırmandığı diğer iki il de Sivas ile Bingöl'dü. Sivas'da Şeker Bayramı'nın ilk günü meydana gelen ve uzun süre yatıştırmayan olaylarda 5'i aşkın yurttaş öldürüldü ve birçok işyeri ile ev tahrip ediliyordu. Sivas'taki olaylarda da saldırganlar "komünistlerin camilere saldırıyı" söylentilerini yayıyor ve kendilerine böylece başka destekçiler bulmaya çalışıyorlardı. Bingöl'de de yine aynı biçimde bir propaganda yürütülüyor, çevreye "Kızıl Bayrak asıldığı" söylentileri yayılıyor. ÜGD Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu, Sivas olaylarından bir süre sonra olaylar arasında "kışkırtıcılık yaptığı için" tutuklanıyordu. Sivas olaylarının gelişimi ise şöyle:

* 24 Ağustos'ta Eğitim Enstitüsü'nde çıkan olaylar il

merkezli sınırları aştı. 58. Tu-
gay olaylara müdahale etti.

* 25 Ağustos'ta İlerici bir
öğretmen açılan ateşle yaralan-
dı.

* 4 Eylül günü çıkan olay-
lar sonunda 5 kişi öldü. Bu
olaylar nedeniyle 12 kişi tu-
tklandı.

* 9 Eylül günü Sivas'ta
öğrencilerin sayını 10'a yükseldi.

Bingöl'de 28 Aralık günü
faşistler CHP'li ve Alevi yurt-
taşların evlerini ve işyerlerini
saldırarak tahrip ettiler.

Bingöl olayları da faşist top-
lu saldırı hareketinin bir provası
görünümünü taşıyordu.

ELAZIĞ'DA BİR YILIN
BİLANÇOSU: 60 CİNAYET

Doğu Anadolu'da faşist te-
rörün geçtiğimiz yıl en çok can
aldığı bir diğer kent de Elazığ
oldu. Faşist saldırı ve provokas-
yonlar sonucunda Elazığ'da yıl
boyunca 60'ı aşkın yurttaş öldü-
rildi, çok sayıda yurttaş yaralan-
dı. Elazığ'da da dikkati çeken,
olayların sistematik biçim-
de son aylarda yoğunlaştırılarak
faşist terörün trandirilmesi
çabalarıydı. Elazığ'da Aralık
başında aynı gün beş kişinin
öldürülmesiyle sonuçlanan faşist
toplu terörden sadece bir hafta
öncesine göz atalım:

* 31 Ekim'de Alevislerin ço-
ğunlukta olduğu Oğlunlar
Mahallesi'ne bombalı saldırı
yapıldı.

* 3 Kasım'da Eğitim Ensti-
tüsü müdür yardımcısı bıçaklan-
dı.

* 6 Kasım'da bir kişi daha
öldürüldü.

* 9 Kasım'da bir polis
bıçaklandı.

* 17 Kasım günü Milli Eği-
tim Müdür Yardımcısı yaralan-
dı.

* 3 Aralık günü bir genç bı-
çaklanarak öldürüldü...

* 4 Aralık günü meydana
gelen olaylarda 5 kişi öldürül-
dü.

Faşistlerin Elazığ'daki saldırı-
ları da sistenll biçimde gelişerek
trandiriliyordu.

Bu arada Doğu Anadolu'da
birçok il ve ilçede toplu terör
olayları meydana geliyor, faşist
güçler bir dizi yöntemle kıskırt-
malarını sürdürerek bir "soykı-
rım hareketi" tezgahtarına çalı-
şıyorlardı. Bu amaçlarını ancak
Kahramanmaraş'ta bu denli bü-
yük boyutlarda gerçekleştirebil-
diler.

FAŞİST TERÖR
KARŞISINDA HÜKÜMET

İçişleri Bakanı İrfan Özaydın-
lı, yaz aylarında yaptığı bir açık-
lamada Kahramanmaraş'ı "anar-
şinin ve terörün önlenmesinde
örnek" kent olarak ilan ediyor
ve bu kentteki terör yuvalarının
dağıtıldığını öne sürüyordu. Kah-
ramanmaraş'ta yığınsal bir kat-
liama dönüşecek olan olaylar
başladığında ise hükümetin ka-
rarlı bir tutum takınmayışı,
olayların genişlemesine etken
oluyordu.

Doğu ve Güneydoğu Anado-
lu'da sistematik biçimde geliş-
tirilen faşist terörden sadece bu
terörü yaratanlar değil, aynı za-
manda tüm ilerici ve demokrat
güçler tarafından defalarca uyar-
ıldığı halde, faşist odaklara kar-
şı kararlı bir tutum almayan
özde bir "denge politikası" yü-
zünden faşist odakların üstüne
gitmeye çekinen hükümet de so-
rumludur

MHP'nin sıkıyönetim İstedığı illere dikkat

MHP'nin Başbuğ'u sıkıyönetimin ilan edilen illeri ve sayı-
sını yetersiz buldu. Sıkıyönetim ilanı için uzun süredir elinden
geleni ardına koymayan Başbuğ, şimdi de İzmir, Antalya, Ri-
ze, Artvin, Diyarbakır, Tunceli, Mardin gibi faşistlerin etkin
olmadıkları illerde sıkıyönetimin zorunlu olduğunu söylüyor.

Başbuğ, bu açıklama ve talebiyle, önümüzdeki günlerde
sözü edilen illerde de bir sıkıyönetim ilanı için gerekçe sayı-
labilecek olayların işaretini vermiş sayılacaktır. Başbuğ'un sözle-
ri, bu illerde sıkıyönetim ilan edilmemesi durumuna karşılık
bir tehdit değildir de, nedir?

MHP'nin sıkıyönetim istediği iller, sıkıyönetimin "kısa sü-
reli olması temennisini" dile getiren hükümetin dikkatle izle-
mesi gereken illerdir. Başbuğ'un işaretini verdiği tertiplere
meydan bırakılmasını sorumluluğunu da hükümet taşıyacak-
tır.

İşte terörün kaynağı

YILIN SON DÖRT AYINDA MHP VE ÜLKÜCÜ KURU-
LUŞLARIN ÜYESİ 106 KİŞİNİN TERÖR VE CİNAYET
OLAYLARI İÇİNDE YER ALDIĞI SAPTANDI.

YILIN SON İKİ AYINDA 50 CİNAYET VE YARALAMA
OLAYININ FAİLLERİNİN MHP VE YAN KURULUŞLARI-
NIN ÜYESİ OLDUĞU BELİRLENDİ.

SON DÖRT AYDA MHP, ÜGD, ÖDÜ VE DİĞER BENZE-
Rİ KURULUŞLARIN ÜYESİ 215 KİŞİ FAŞİST TERÖR
OLAYLARININ SANIĞI OLARAK TUTUKLANDI.

SADECE ARALIK AYINDA, MHP VE YAN KURULUŞ-
LARINA ÜYE 9 KİŞİ TOPLAM OLARAK 46 YIL 8 AY HÜ-
KÜM GİYDİ.

YORUM

Ülkeyi uzun süredir kasıp
kavuran terörizm dalgasının
birbirinden kopuk bir olaylar
zinciri olmadığı, terörizmin
sistemli ve planlı olarak geli-
ştirilerek ülkede faşist bir yö-
netim biçiminin oluşturulma-
sının hedef alındığı, ilerici ve
demokratik güçler tarafından
bugüne kadar ısrarla vurgulan-
dı.

Faşist terörizmi olağanüstü
boyutlara ulaştıran illegal "ik-
tidar odağı", tüm iktidarı ele
geçirme stratejisinde bugün
amaçlarına doğru yeni bir
adım atmış bulunuyor. Geliş-
melerin terörizmin legalleş-
mesi ve faşist bir yönetimin
bütün açıklığıyla oluşması
yönünde mi sonuçlanacağı,
yoksa bugünkü hükümetin fa-
şist terör odaklarının üzerine
yürüyerek faşist bir iktidar
planlarını bozmaya mı yöne-
leceği, ülkedeki güncel duru-
m temel sorusudur.

Ecevit hükümetinin önün-
de, faşist odakların üzerine
yürüme ya da yürütme gibi
bir alternatif yoktur. Faşist
odakların üzerine yürüme, ya
da tüm devlet iktidarını faşist
güçlerin eline teslim etme gibi
bir alternatif vardır. İlan edil-
en sıkıyönetim koşullarında,
Ecevit hükümetinin faşist
odaklar karşısındaki uzlaşma-
cı ve ödünç politikasını sür-
dürmesi, kaçınılmaz olarak fa-

şist odakların iktidarı ele ge-
çirme stratejisinin sonuçlan-
dırılmasına yol açacaktır.
Ecevit Hükümeti, ülkedeki tek
iktidar odağı haline gelmek
ile, ülkeyi faşist bir yönetime
bırakmak arasında kesin terci-
hini yapmak zorundadır.

Ecevit Hükümeti, bir sıkı-
yönetim ilanının dayatılma-
sına boyun eğerek faşist gü-
çlerin karşısında bir mevziden
daha çekilme noktasına ku-
ruluşundan bu yana izlediği
basiretsiz politikasının sonu-
cunda gelmiştir. Bu politika-
dan dönüp dönmeme kararını
verme günü gelip çatmıştır.

Hükümet, faşist güçlerin
iktidarı ele geçirme planlarını
önleme kararlılığını göstere-
cekse, karşısındaki somut he-
defler çok belli ve açıktır.
Sadece bugüne kadar yapılan
son dercede yetersiz belirlen-
meler bile, terörizmin gizli ve
açık sorumlularını ortaya
koymuştur. Sorun devlet ör-
gütlerinin elinde çok daha ge-
niş ve ayrıntılı biçimde olma-
sı gereken bu kanıtlara daya-
narak, faşist terör ağının bü-
tün boyutlarını açığa çıkarma
ve kökünden temizleme soru-
nudur. Hükümet, elindeki
araçları bu çok belirgin hede-
fe, ve sadece ve sadece bu
hedefe yönelmek zorunda-
dır. İvedi sorun budur.

AP: Darbe ve ayaklanma çağrılarının merkezi

Kahramanmaraş katliamını izleyen ve sıkıyönetim ilanıyla
tamamlanan gelişmeler, faşist bir darbe için elverişli ortamın
yaratılması görüşimlerinde AP'nin de MHP'yle sıkı bir işbirliği
içinde olduğunu bir kere daha kanıtladı. Demirel'in başını çektiği
AP yönetimi, uzun süredir hükümetin devrilmesine yol aç-
abilecek ayaklanma denemelerine, özellikle Doğu ve Güneydo-
ğu'da yeşil ışık yakmaya yönelik bir politika izliyordu.

AP'nin bu politikası, gerçekte yılın başında CHP hüküme-
tinin kurulmasıyla birlikte uygulanmaya başlamıştı. Hükümetin
kuruluş biçimine karşı uykuma bahanesi arkasında AP, açık-
ça hükümeti "gayri meşru" ilan ediyordu. Hükümet programı
görüşülürken 15 Ocak günü A. Nalil Erdem şöyle diyordu:

"Bu hükümet ömürlü olma-
yada, ya da bilimem hangı
caktır. Ya Florya'da ya Tarab-
oda da bitecektir."

AP Temsilciler Meclisi'nin 21 Ocak tarihli bildirisinde de
hükümete "güvenoyu verilmiş olmasının o'na meşruiyet kazan-
dırıyama yetmeyeceği" ilan edilerek, açıkça hükümetin devril-
mesi çağrısı yapıyordu.

Ecevit hükümetinin yerine şu ya da bu biçimde faşist bir
yönetimin geçirilmesini hedef alan AP, bunun için yılın ilk ya-
rısında hükümetin ekonomik alandaki başarısızlıkların somut-
lanmasını bekledi. Ancak Demirel'in Mayıs ayında dört il-
de yapılan "Bayrağa Saygı"(!) mitingleriyle birlikte, kaba bir
antikomünizm maskesine bürünmüş darbe ve ayaklanma çağrı-
ları apaçık nitelik kazanıyordu:

"Bu milletin davası haklıdır:
Daha evvelde bu milletin kud-
retini denemeye kalkan gafiller
olmuştur. Toz olmuşlardır,
toz!" (Demirel, 26 Mayıs 1978
İstanbul)

"Mesele daha vahim hal alma-

dan, Türkiye Cumhuriyeti dev-
letinin yanında olanların, Tür-
kiye Cumhuriyeti devletinin
karşısında olanları ayırt etme-
si, devlete, milletin bütünlüğü-
ne sahip çıkması gerekmektedir."
(Demirel, 2 Haziran, İz-
mir)

Demirel, bir iç savaş bayraktarlığını da 16 Haziran'da
Adana'da şöyle kanıtlıyordu:

"Pozanlı'da, Karboğazı'nda,
omuzunda çakmaklı tüfeği ile
barut kabağından, sırında
abası, ayağında çarısından
başka birşeyi olmayan bir
avuç kahramanın, Menil tabu-
runu iman gücüyle namlı teslim
aldığını, Nacın'da, Sis'te, Kars'
ta Gavrur dağılarında, Yüreğir
ovasında yurdumuzu istikla
eden düşmanla nasıl yiğitçe

dövüştüğünü, her sene Ocak
ayının başında hatırlarız. Bu-
nun bir anlamı vardır. Dün, na-
sıl vatan tehlikeye düşünce,
millet şahlanmasını bilmişse,
bugün de, varın da aynı şeyi
yapacağımı herkes bilmediği."
"Son pişmanlık para etmez. İş
isten geçmedin, komünizmi ca-
navarım boğmalız. Bu belayı
def etmeliyiz."

Demirel, 24 Haziran'da da Erzurum'da şöyle diyordu:

"Bilinmelidir ki bu yurdun her
karış toprağı bir Aziyice tab-
yasıdır. Türk devletine ve Türk
milletine ihanet etmeye kal-

kanların, Türk devletinin ve
Türk milletinin düşmanlarının
başına gök kubbeyi geçirmek
boynumuzun borcudur."

Demirel, faşist bir yönetimin oluşturulması için gerekli or-
tamı yaratılabilmek için yurt düzeyinde ayaklanma benzeri giri-
şimleri meşrulaştırma çabasını, 11 Ekim'de Afyon'da şöyle di-
le getiriyordu:

"Ülke kaybediyor, millet kay-
bediyor. Olmaz böyle şey, ol-
maz böyle hükümet!" demez za-
manı çoktan gelmiştir. Millet-

miz, devletine sahip olmayan
bu hükümetin karşısında gale-
yan içindedir. Bu galeyan yurt
sathında dalgalanmaktadır."

AP'nin, faşist bir yönetim oluşturma çabalarında MHP'ye
omuz vermesi, Parti'nin Ekim ayında yapılan 9. Büyük Kongre-
sinden sonra en açık biçimleri aldı. Kongrede kabul edilen Temel
Meseleler Komisyonu Raporu'nda, meclislerden çekilme
tehdidi savruldu. Bu, ülkede bir darbe hazırlığı içindeki faşist
güçlerin harekete geçmesi için işaret verme anlamını taşıyordu.
Kongre'nin bu kararı MHP tarafından alkışlarla karşılandı.
Kongre kararları arasında yer alan, doğrudan doğruya işçi sını-
fının haklarına saldırı önerisi, AP'nin "faşizmin güçlerini ken-
disinde toplama" çabasının nedenlerini ortaya koyuyordu.

MHP'nin Başbuğunun Kasım ayında yaptığı "direnme"
çağrısının aradan bir ay bile geçmeden AP Genel İdare Kurulu
bildirisinde de tekrarlanması, faşist güçlerin iki odağı arasında-
ki paralelliliği ortaya koydu.

Demokrasi M

Çetin Bir

ZEKİ KILIÇ

Gelişen olaylar dizisi, şimdilik sıkıyönetim ile noktalandı. Önümüzdeki gelişmeleri, bu gelişmelerin olası sonuçlarını doğru değerlendirebilmek için bugünü yaratan dünün hata ve tersliklerini tekrar da olsa yeniden gözden geçirmemiz gerekmektedir.

12 Mart'tan önce, başta MHP olmak üzere bütün faşist örgütler, AP hükümetinin şemsiyesi altında hem örgütleri yaygınlaştırıp etkinleştirmişler, hem de talim kampları kurarak profesyonel vurucu timler ve caniler yetiştirmişlerdir. 12 Mart faşist rejimi ve onun elindeki sıkıyönetim, MHP'nin ve ona bağlı ya da "bağlı olmayan" diğer faşist örgütlerin ve vurucu timlerin destekçisi, çoğu zaman da onlar adına hareket eden bir araç olarak kullanılmıştır.

CHP'NİN İKTİDAR OLUP OLAMAMASI

Kısa süreli CHP-MSP koalisyon hükümetinden hemen sonra kurulan MC hükümeti, faşistlerin devlet aygıtı içinde örgütlü bir şekilde yerleşmesine gereken olanakları sağladı. Faşist örgütler, yasaları, kuralları ve gelenekleri bir kenara iterek, temel örgüt yapılarına ve disiplinlerine bağlı obalar, hücreler ve timler oluşturdular. Devlet kuruluşlarının hemen her alanına yerleştirdikleri faşist birimler, mevcut işleyişe alternatif bir işleyiş haline geldi. Giderek birçok yerde, faşist örgüt birimleri, mekanizmanın tümüne kendi kurallarını egemen duruma getirdi. Düzenlemeler yasalara, yönetmeliklere göre değil; faşist örgütlenmenin işleyiş kurullarına göre ayarlandı.

Bu durum, demokrasi mücadelesinin önüne ciddi bir engel olarak dikildi ve çözümü güncel, ivedi olan bir sorun haline dönüştü. MC'nin düşürülmesi, bu nedenle kitlelerin aktif bir istemi oldu. CHP'nin demokratik toplumsal muhalefetin odağı olarak gösterilmesi için, böylece elverişli bir ortam elde edildi.

Kitlelerin, MC'nin faşizmi sürükleyen tirmandıran politikası ve uygulamaları karşısındaki tepkisi, CHP'nin hükümet olabileceği durumuna gelmesine sonuçlandı. CHP'nin gerçekten iktidar olup olamaması bu noktada önem kazanıyor.

SIKIYÖNETİMİ HAZIRLAYAN ORTAM

CHP hükümetinin, gerçekten iktidar olabilmesi, kendisi açsın-

dan tahsisizlik sayılan sıkıyönetime başvurma durumuna düşürülmemesi için aşmakla yükümlü olduğu iki temel engel vardı: Bunlardan biri, CHP'nin kendi ikircikli, uzlaşmacı tutumundan uzaklaşması, kitlelerin aktif desteğini koruması, korumaktan da öte örgütlü kitlesel güce olan ihtiyacı gözardı etmemesiydi. Diğeri ise, ikinci bir iktidar odağı durumuna gelen faşist örgütlerin ve çetelerinin tasfiyesi ve kaynağının kurutulmasıydı. CHP hükümeti, her iki koşulun da gereklerini yerine getirmedi.

CHP iktidarının yerine getirmekle yükümlü olduğu bu temel görevler karşısındaki vurdumduymazlığı, işleyiş kuralları ve uygulama araçlarıyla demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlayan ve kullanmasını engelleyen bir yönetim biçimine bürünebileceği geçmiş uygulamalarla kesinlikle belli olan sıkıyönetime ortam hazırladı. Tüm çaba ve uyarılara rağmen, sıkıyönetimin gelişini önleyecek, bunu getirmek isteyenleri caydıracak yeterli ve etkin kitlesel örgütlü gücün oluşturulamaması, faşist güçlerin mevzi kazanmasına olanak yarattı.

DEMOKRATİK MEVZİLERİ KORUYUP GELİŞTİRMEK

Şimdi başlıca görev, bir yanda sıkıyönetimli koşullarda olduğumuzu bilerek, demokratik hak ve özgürlüklerimizi, sahip olduğumuz mevzileri korumak; bunları kısıncıklıkla savunmak ve demokratik mevzilerimizi kolay kolay terketmeyeceğimiz yolundaki kararlılığımızı göstermektir. Diğer yandan da, sıkıyönetimin en kısa sürede yürürlükten kalkması için olması gereken uğraşmayı kararlılıkla verebilmek, kitlelerin, demokrat ve ilerici güçlerin ekonomik ve demokratik haklarına kısıntı getirecek, onların örgütlerini zaafa sürükleyecek veya ortadan kaldırmaya yönelik girişimler karşısında suskunluk ve hareketsizlik içine girmemektir.

Bilinmelidir ki, demokrasi mücadelesi, yalnızca yasaların çerçevesi içerisinde tutularak ele alınmaz. Demokratik hak ve özgürlüklerin özünü sınırlayan, onun çerçevesini daraltan yasalar, toplumsal mücadelenin nesnel gelişimi ile aşılır. İşçileri, emekçileri ve demokratik güçleri, kısacası, toplumun ezici çoğunluğunu hedef alanlar, onların dış sökersesine kazandı-

"Sıkıyönetimin anayasal demokratik hak ve özgürlükleri fiilen ortadan kaldıran bir yönetim biçimine bürünebildiği yakın tarihimizde görülmüştür."

örgütlenmesini, bu demokratik hakları gasp etmek isteyenler adına baskı oluşturanlar karşısında kitlelerin suskunluğunu ve pasifliğini beklemek kimsenin haddi olmamak gerekir. Bu tür girişimlere karşı mücadele etmek, sadece bir zorunluluk değildir. Bu doğrultudaki mücadele hiç bir gerçekle ilgili örtülemeyecek bir meşruluğu ve haklılığı içermektedir.

CHP'NİN KONUMU NEDİR?

Bugün gelinen noktada da, şu sorulara yanıt vermek gerekmektedir. Demokratik hak ve özgürlüklerimizizi bütünüyle ortadan kaldırmayı amaçlayan faşist tehlike karşısında, CHP'nin ve Hükümetinin konumu, 12 Mart muhtıralarıyla veya MC partileriyle özdeşleştirilebilir mi? Ya da, sıkıyönetim, tek başına ele alınabilir, hükümetlerden ve burjuvazinin partilerinden ya da bütünüyle burjuva devlet aygıtından soyutlanabilir mi? Daha dün kimileri tarafından bilimsel sosyalizm adına, devrimcilik adına CHP'ye koşu koşu gidilerek oy verildi. Bununla da yetinilmeyerek CHP tek seçenemişçesine ortaya kondu ve ona oy verdirilmeye çalışıldı. Bu yönde davranmayanlar ise "faşizmin ekmeğine yağ sürüyorlar" diye suçlandı. CHP iktidara geldikten sonra ise, CHP ve hükümeti, MC ile özdeşleştirilmekte ve böylece bütünüyle demokrasi mücadelesi açısından yok sayılmaktadır. Burjuvazinin oluşturduğu toz duman içerisinde, her sorunun çözümüne mutlak anlamda "Ya o, ya diğeri" türünden bir mantıkla yaklaşılmaktadır.

Öte yandan, burjuvazi sıkıyönetimi, kendi başına ve sorumluluğu

sadece komutanlarına ait bir mekanizma olarak göstermeye titizlikle çabalamış ve çabalamaya da devam etmektedir. MC partileri, sıkıyönetimin hükümet çıkarları doğrultusunda işlev görmemesini ısrarlı bir şekilde ileri sürerlerken; burjuva basınun en yüksek tirajlı gazeteleri ise, Ecevit hükümetinin sıkıyönetime ilişmemesini yaygınlaştırmaya gayret etmektedir. Bir kısım iyiniyetti, ilerici ve demokrat çevre ile maocu-şoşist akımlar, burjuvazinin oluşturmaya çalıştığı bu ideolojiyi, bir başka biçimde ve kılıfla aynen sürdürmektedirler.

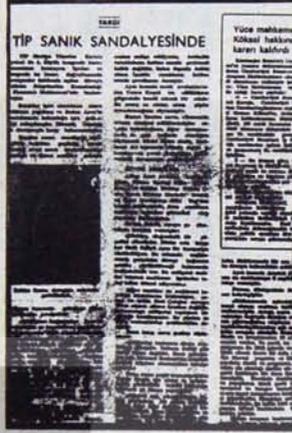
DEVLET AYGITI VE PARÇALARI

TIP Başkanlık Kurulu'nun sıkıyönetime ilişkin bildirisinde, "unutulmamalı ki, sıkıyönetim komutanları resmen hükümete bağlıdır. Ne yapılırsa hepsinden hükümet sorumlu olacaktır; hiç bir gerçekle ve neden sıkıyönetim süresince yapılacakların sorumluluğundan, hükümeti kurtaramaz. Bu hükümetin sorumluluğunu da CHP ve Genel Başkanı Ecevit taşımaktadır" denilerek, burjuvazinin oluşturmak istediği ideolojik kampanyanın önüne önemli bir engel konulmuştur.

Gerçekten de, devlet aygıtı, işlevleri, görevleri ve karşılıklı ilişkileri bakımından çok sayıda birimden oluşur. Bunlardan herbirinin kendine özgü bir işlevi, görevi ve sorumluluğu olsa bile, herbiri, bütünü genel işleyiş ilkelere bağlı ve uyumlu olarak çalışır, iş görür.

Burjuvazi, devletin sınıf temelini gözlerden kaçırtmak için gerek duyduğunda parçalardan biri-

Mücadelesi ve Dönem

ler ve uyarların yönü hükümet olacaktır.

MC partileri ve özellikle MHP ve diğer faşist örgütler, bugüne kadar tırmandırdıkları faşist terörün yasal terör haline getirilmesini istemektedirler. Faşist güçlerin bu hesaplarını boşa çıkartmak, oyunlarını bozmak, toplumun demokratikleşmesinden yana olan güçlerinin mücadelesiyle mümkün olacaktır. İşçi ve emekçi sınıflar ve örgütleri, ilerici ve demokrat güçler, hangi gerekçe ile olursa olsun CHP hükümetinin bu anlamda göstereceği tereddüde, ikircikliğe olanak tanımamak durumundadır.

SOMUT KOŞULLARIN SOMUT TAHLİLİ

Somut koşulların somut tahlilini yapmak, özellikle böyle dönemlerde önem ve anlam kazanır. Savunma yapmadan, savunmanın anlamı ve önemi kavranılmadan, taarruz yapılamaz. Ashında her iki mücadele türü de, özünde aynıdır. Biçimler farklıdır. Nesnel ve öznel koşullar, savunmayı gerektiriyorsa; bu koşullara taarruzun biçim ve ilkeleri uyarlanamaz. İsrar edilirse, sonuçta başarısızlık ve maceracılık deneyinden başka elde birşey kalmaz.

Bujuvazi ile son hesaplaşma denilen çetin ve zor dönemlerin mücadelesi biçimleri, ancak koşullar nesnel olarak gerektiriyorsa hedef olarak alınabilir; bu çerçevede bir çabışmaya girilebilir. Dünya işçi sınıfı hareketi bunu kanıtlayan yüzlerce deneye sahiptir. Zaten, bu mücadele biçiminden diğerine ge-

çiş, an meselesi değildir. Bu da bir süreçtir. Sürecin uzunluk ya da kısalığını koşullar belirler. Koşulları dikkate almadan, biçim tutsağı olan maceracı eğilimler, çılgınlıktan öte bir işlev görmezler, görmemişlerdir. Ama bu çılgınlık, sadece kendileri ile de sınırlı kalmamıştır. Kendileriyle birlikte, toplumun tümüne de zarar veren, onları baskı

altına almaya yönelik her türden girişimin de gerekeşi olmuştur.

Bu yüzden, demokratlar, ilericiler, sosyalistler aynı zamanda provokasyonlara karşı da son derece duyarlı olmak zorundadırlar. Duyarlıktan da öte, maceracı akımlara karşı aktif bir mücadelenin de içerisinde olmak durumundadırlar.

"TEK GEÇERLİ ÖNLEM FAŞİST ÖRGÜTLERİN DAĞITILMASIDIR"

Ülkemizde son olaylar ve sıkıyönetim ilanı çeşidi kuruluşlarca değerlendirilmekte ve görüşler açıklanmaktadır. Görüş açıklayan kuruluşlar arasında üniversiteler ve diğer yüksek öğretim kurumlarının yetkili kurulları da bulunmaktadır. ODTÜ İdari İlimler Fakültesi Genel Kurulu'nun yaptığı değerlendirme demokratik hak ve özgürlüklere sahip çıkılması açısından önem taşıyor.

ODTÜ İdari İlimler Fakültesi Kurulu yayınladığı kararda "uzun yıllardır faşist güçlerin doğrudan yönlendirmesi ile gelişen vahşi saldırıları" derin bir üzüntü ile kınarken, Kahramanmaraş olaylarını "artık ardına saklanacak bir bahane aramağa dahi gerek duymayan faşist saldırıların yaygınlaştırılması" olarak saptamaktadır. Fakülte Kurulu kararı şöyle devam etmekte: "kol-luk kuvvetlerinin Kahramanmaraş'taki insanlık dışı katliamı önlemek için yetersiz kalışları, siyasal iktidarın bugüne kadar, saldırı odakları üzerine gitmekteki kararsız tutumundan kaynaklanmaktadır. Bunu

gözönüne alan Kurulumuz, benzeri katliamların yinelenmemesi için alınabilecek tek geçerli önlemin faşist örgütlerin dağıtılması olduğunu vurgular." Fakülte kararında daha sonra Hükümetten etkili önlemleri alması beklenirken, unutulmaması gereken bir noktanın da "Anayasa-da öngörülmesine rağmen, sıkıyönetimin anayasa hak ve özgürlüklerin ayaklar altına alınabileceği bir yönetim biçimine bürünebileceği" olduğuna işaret edilmekte ve "yakın geçmişimizde örneği görülen böyle bir gelişmeyi önlemek için" Kurulun "gerekli denetim ve gözetim sorumluluğunun siyasal iktidarda olduğunu hatırlatmaya; sıkıyönetim uygulamasının temel hak ve özgürlüklerin, askıya alınmasına gerekçe olmaması için, uygulamanın yasal ve fiili sorumluluğunu taşıyan siyasal iktidarı olağan demokratik sisteme en kısa zamanda döndürülebilir hedef olarak, önlemlerini bu yönde belirlemesini önermeye" karar verdiği açıklanmaktadır.

ni tek başına ele alarak, bütününi üzerini örter. Kimi zaman kitlelere herşeyin sorumlusu olarak bürokratik işleyiş, adliyenin yetersizliği ve yavaş iş görmesi, kimi zaman da kolluk kuvvetleri, sıkıyönetim vs. gibi durumlar sistemin ve onun devlet yapısının bütününden soyutlanarak sunulur.

TALEPLERİN YÖNÜ CHP HÜKÜMETİDİR

Sıkıyönetimle girilen ve koşulları düne göre değişik ortamda, elbette olacak olanlardan yönetici durumunda olanlar sorumludurlar. Ancak asıl sorumluluk, sıkıyönetim ilanına karar vermiş olan CHP hükümetinin olacaktır. İşçi ve emekçi sınıflar, ilericiler, demokratlar ve sosyalistler açısından muhatap, CHP ve onun oluşturduğu hükümettir. Bu nedenle de, talep-

BELÇİKA'DA MODERN KÖLELİK

Dil kavgası yüzünden yeniden bunalıma ve ardından erken seçime sürüklenen Belçika'da, birçok burjuva politikacının seçim kampanyasında kullandığı silahlardan biri de, "yabancı düşmanlığı"ydı. Özellikle Liberal Parti'ye mensup adaylar, her seçim konuşmasının önemli bölümünü şu hezeyanlarla dolduruyordu:

"Yabancı, evine dön!"
"Belçika'da yabancı işçiyi yer yok!"

Kapitalist sistemin içine sürüklediği bunalımın, bu bunalımın doğal ürünü olan işsizliğin sorumlusu, sanki yabancı işçiler'di ve sanki bu yabancı işçiler kapı dışarı edilirse, "şomaj basına" (işsizlik sigortasından para alabilmek için yapılan günlük yoldakmanın Türkiye'li işçiler arasında ki ifadesi) kuyrukları sanki birdenbire kısılacak, sanki 1929 büyük bunalımının hortlayan görüntüleri birdenbire ortadan kalkacaktı!

Bunun böyle olmadığını Belçika politikacıları da pek iyi biliyorlardı. Biliyorlardı ki, bugün Türkiye'li, Arap, Yunanistan'lı, İtalyan işçilerin çalıştığı en ağır ve pis işlerde çalışılacak Belçika'lı bulmak çok zordu, yabancılar dışarı edilse bile, kilometrelerce yeraltına incek maden işçisi, gökdelenlerin inşaatında çalışacak inşaat işçisi, sokakları temizleyecek çöpçü Belçika'lıların arandan pek çıkmayacaktı. Belçika'lı böylesi işlerde çalışmaktansa, hergün şomaj bazarı işsizlik sigortasından geçinmeyi seçileyecekti.

Ama beyinler bir kez yabancı

düşmanlığına şartlanmışsa, mantıksız da olsa "Yabancı, evine dön!" sloganı oy pazarında geçerliydi ve bunun içindir ki, seçim kampanyası boyunca bol bol kullanıldı.

Seçimlerin üzerinden birkaç gün geçmişti ki, Belçika radyolarının hoparlörlerinde, televizyonlarının ekranlarında ve gazetelerinin manşetlerinde yabancı işçilerin cevabı bir samar gibi sakladı: "Kapitalistlerin örgütlediği modern kölelik!"

"Belçika ile Türkiye arasında kaçak işçi trafiği!"

"Türklerden çalıştırmak için rüşvet alınıyor!"

"Türkler, patronları ve polisi suçluyor!"

TÜRKİYE'Lİ İŞÇİLERİN BASIN TOPLANTISI

19 Aralık 1978 günü saat 10.30'da, Ortak Pazar merkezinin hemen yanbaşıdaki Uluslararası Basın Merkezi'nin salonunda Türkiye'li maden işçileri gerçekleri açıklıyorlardı. Fransızca, flamanca notlar alınıyor, Televizyon kameraları, radyo mikrofonları çalışıyordu. Basın toplantısını düzenleyen Türkiye İşçileri Kültür Merkezi'nin sözcüsü, Türkiye'li maden işçileri adına itham ediyordu:

"Yıllardır mal gibi alınıp, satılıyor, kiloyla, metreyle... Haraca bağlanıyoruz... Ezilip, horlanıyoruz... Patron-Polis-Kon-solosluk üçgeninin cenderesi altında iliklerimiz kadar sömürülüyor. Yetti artık!"

Ve sonra belgeler, rakamlar aralanıyordu.

Kim getirmişti bu Anadolu çocuklarını, bu dilini, töresini bilmedikleri yaban ellere? Kim indirmişti onları kilometrelerce derinliklerdeki maden ocaklarına?

Yıllar var ki, Belçika'lı patronlar, mezbahaya ağır sevkeder gibi, gepegenc, tuttuğunu koparan Anadolu köylülerini kafilie kafilie devşirip sirmişlerdi. Belçika'lıların artık inmedikleri ocaklara... Mültinasyonalenin demirçelik sanayileri, onların alın-tarılarıyla işlenen kömürlerle işlemişti yıllar boyu, onların emekleriyle servetlerine servet

katın Belçika'lı patronların, Amerika'lı patronların, Alman patronların.

Ama sonra ne olmuştu?

Kapitalizmin kaçınılmaz krizi tüm ağırlığıyla çökmüştü bir kabus gibi Belçika ekonomisinin üzerine. Demirçelik fabrikaları birbiri ardına kapanmaya başlamış, bandlar durmuş, üretim fazlaları depolarda paslanmaya yüz tutmuştu.

Ve yıl 1974. Ağustos'un sıcak günlerinde Belçika'ya göç durdurulmuştu.

Bundan sonrası, işçilerin kendi ağzından dinleyelim:

LİMBURG MADENLERİNDE İŞÇİ SİMSARLIĞI

"Son istatistiklere göre, Belçika'da en azından 65 bin göçmen Türkiye'li işçi var. Bunların en azından 26 bin'i Limburg madenlerinde yada Genk'teki Ford tesislerinde çalışır.

"Belçika ile Türkiye arasında mevcut anlaşmaya rağmen, Türkiye'li işçilerin bu madenlere getirilişi, tamamen patronların kendi çıkarlarına göre kurdukları, Mafia'ya taş çıkartacak bir sistem içinde yapılmıştır.

"Patronların işçi getirme siyasetinin esası, işçiyi münkün olduğunca ucuz maletmektir. 1974'den önceki yıllarda bu siyaset, Türkiye'den kilosuna, boyuna, sağlık durumuna göre 'kaba kuvvet' devşirmek şeklinde uygulanmıştır. Türkiye'li işçiler, Belçika'lılara göre daha düşük ücretlerle, konut, eğitim, sağlık bakım olanaklarından yoksun şekilde madenlerde çalıştırılmaya başlanmıştır.

"Göç resmen durdurulduktan sonra ise, tüm 'işsizlik' edebiyatına rağmen, maden patronları, Türkiye'den işçi getirtmeğe devam etmişlerdir.

"Çünkü, üretim düşse bile, yine de devam etmekte, ve maden-ciye ihtiyaç sürüp gitmektedir. Daha önce spasaşğam getirilen yabancı işçiler 5-10 yılda ağır çalışma koşulları altında sık sık hastaları hale geldikleri yada tamamen çalışamaz duruma düş-tükleri için, yerlerine yenilerinin alınması gereklidir. Belçika'lıların madene inmeyi hiç niyetleri yoktur. Şu halde, yine, göç durdurulmuş olsa da, yeni yabancı işçiler bulmak gereklidir.

"Kıvaca, patrona kaçak te-min edilmiş işçiyi gereklidir.

"İşte bu aşamada, ortaya, patronların hizmetindeki Türk tercümanlar çıkmaktadır. Asıl görevi, dil bilmeyen yabancı işçilerin sorunlarının çözümüne yardımcı olmak olan bu tercümanlar, kısa sürede patronların hile devşiricileri durumuna dönüşmüşlerdir.

"Belçika'da tercümanlar, uluslararası anlaşmaların ve Belçika yasalarının hükümlerini dile-diklerinde çığneyebilirler. Çünkü sadece patronun adamı değil, aynı zamanda yasaları uygulama-la yükümlü Belçika Polisi'nin ve Türk Konsolosluklarının da adamıdır. Tercümanların kanunsuz ve yolsuz uygulamaları, onların ağına gelmektedir.

"Göç resmen durdurulduğu zaman, belli koşullara sahip yabancı işçiler için, belli bir sü-reye kadar çalışma izni alma ola-nağı da tanınmıştır. 1974 yılında tercümanlar, 15 bin'den 60 bin

TIKM Sekreteri Hüseyin Çelikh Belçika Televizyonunda

frang'a kadar varan rüşvetlerle, durumlarını kitabına uydurarak, binlerce işçiyi madenlere taze kuvvet olarak yerleştirmişlerdir.

"Bu süre bittikten sonra, bu işçi simsarlığı durmamış, rüşvet karşılığı çalışma izni çıkartma, madene yerleştirme işlemleri devam edegelmiştir.

"Bu simsarlık, Belçika patronlarını, polisinin ve Türk Hükümeti temsilcilerinin de işine gelmektedir. Bir kez patron, düşük ücrette ve ağızını kolay kolay açamayacak bir kol emeğine sahip olmaktadır.

"Polis, bu kanunsuzluğa göz yummaktadır, çünkü tercüman, kanunsuz olarak işe yerleştirdiği işçiler her zaman tehdit altında tutulabilmekte, sendikal ve siyasal bilinçlenme ve örgütlenmelerini engellemekte, gerektiğinde grev kısırlığı yapmaktadır. Üstelik, işçiler hakkında polis sürekli jurnallemde bulunmaktadır.

"Yurt dışındaki Türkiye'li işçilerin yardımcı olmak söyle-dursun, onları sadece döviz makinesi olarak gören Türk konsoloslukları da, bu tercümanların şahsında en iyi işbirliklerini bulmuşlardır. Çünkü, işçileri kendi siyasal ve ideolojik düşüncülerini altında bu tercümanlar sayesinde tutmakta, ilerici hak-kındaki işiyoonu onlardan almakta, döviz toplama kampanyalarını onlar aracılığıyla yürüt-mektedirler."

BİR YANDA CAMİ, BİR YANDA MEYHANE!

Açıklamanın bu safhasında TIKM sözcüleri, gazetecilere yazılı belgeler sunuyorlar. İşçiler tarafından yazılmış, imzalanmış belgeler. Bunların orijinalleri daha önce Belçika Kralliyet Savcılar-ı'na verilerek resmen soruştur-ma açılmış durumdadır.

Soruşturmanın konusu, Wint-erslag madenlerinin Türk tercü-manı Zeki Ağırer'in işçi simsarlığıdır.

Halen Brüksel'de oturan 42 yaşındaki Mehmet Can, imzalı dilekçesinde şöyle diyor:

"1974 yılında çalışma izni alın-mak isteyenlerdim. İzni alabilmek için her şeyden önce patron bulmak gerekiyordu. Patron ara-mağa başladım. Winterslag kö-mür madenlerinin işçi aldığı söy-lendiler. Oraya gittim. Dil bil-medim için, madenin tercümanı Zeki Ağırer'i buldum. Tıbbi kontrol, göğüs filmi, çalışma karnesi ve oturma izni için

15.000 Belçika Frangı vermem gerektiğini söyledi. Hollanda'daki akrabalarından 1000 Florin borç alarak kendisine bu parayı verdim. Sonradan bu paranın tamamen rüşvet olduğunu öğrendim. Daha sonra benden kendisi için ve Genk Belediyesi'nde görevli Martı adında birisi için tekrar para istedi. Reddedtim. Bunun üzerine isten atıldım."

Bu da, Winterslag'da oturan Niyazi Kolkıran'ın dilekçesi:

"Winterslag madenine girebil-mek için ilk kez 1 Kasım 1977'de başvurduğum. Liege'de oturan Behir Taş adındaki bir tanıdığım, Winterslag madenindeki tercü-man Zeki Ağırer'in para karşılığı beni işe alabileceğini söyle-miştir. Bu parayı ödemek istemediğim için, doğrudan doğruya ocağın personel şefine başvur-dum. Kolu kesik Belçika'lı bir memur, bana iş olmadığını söy-le-di. Bir hafta sonra tekrar git-tim. Aynı memur bana bu kez tercüman'ı görmemi söyledi. Tercü-man Zeki benden işe alılmak için 15.000 Frank, camiye yar-dım için de 5.000 Frank istedi. Parayı Behir Taş aracılığıyla öde-yerek işe girdim ve çalışmaya başladım."

Tercüman Zeki, işçilerin yoğun olduğu bölgelerde onları kontrol altında tutmak için Konsolosluk tarafından kurdukları Türk işçi derneklerinden birinin de başkanı. Derneğin tüzüğünde işçilerin kültürel, sportif ihtiyaç-larının karşılanması amaç olarak gösterildiği halde, bugüne kadar yapılan tek şey, Winterslag'da bir cami kurmak.

Kardeşleri vamsıyla bölgede çeşitli meyhaneler ve eğlence yerleri işletirken, tercüman Zeki'nin bir başka uğraşı da, cami yaptırmak. Kendi ifadesine göre cami 5 milyon Belçika Frang'ına malolmuş.

Oym, işçilerin ifadesine göre, caminin 1,5 milyon BF'den fazla-ma malolması olanaksız. Çünkü caminin aram belediye tarafın-dan 99 yıl süre ile kararlık olarak verilmiş. İnşaat ise, eks-perlerin değerlendirmesine göre, en fazla 1,5 milyon frang'a gerek-tirilebilir.

Aradaki 3,5 milyonun hesabını Tercüman Zeki vermeye hiç yanaşmıyor.

Bu paralar, bir yandan işe alın-an işçilerden, yukarıdaki ör-nekte görüldüğü gibi, rüşvetle toplanıyor. Öte yandan, her cum-günü, namazdan sonra, işçile-rin dinsel duygularını sömürülerek salma çıkarılıyor. Toplanan para-lar için makbuz verildiği görül-memiştir.

CSC/ACV Sendikası Türk Temsilcisi Muharrem Karaman.

Köle devşirmenin kısa öyküsü

Duruşta denetçisi Ahmet Tanrıöven, bu yolculuğa ilişkin bir rapor vermiş, bu rapor da başkanı Zeki Ağır tarafından basılabilmektedir.

İşçilerin tek başlarına bu yolculuğun üstüne girmeleri de mümkün değil. Zira, tercüman Zeki'nin meyhanelerinde, eğlence yerlerinde en gedikli müşteriler, Türk konsoloslukları mensupları. Bölgeye her geçen konsolosluk mensubunun, ilk aradığı adam Tercüman Zeki.

CHP İKTİDARA GELDİ, YİNE DEĞİŞİR BİR ŞEY YOK

Soruyoruz: "CHP, yurt dışındaki işçileri güvenceye kavuşturmak iddiasıyla iktidara geldi. Bir yıldır değişen bir şey yok mu?"

TIKM Genel Sekreteri Hüseyin Çelik cevaplıyor: "Değişmek şöyle dursun, Tercüman Zeki CHP'li geçindiği için, ücretini daha da artırdı. İki yıldır gelip giden CHP yöneticilerine bu durumu yansıttık, ilgilenen olmadı, eski tas, eski hamam."

"Çöçenlerde Brüksel'e yeni büyükelçi atandı. Gelir gelmez ilk yaptığı iş, Winterslag'a gidip tercüman Zeki'ye şeref vermek oldu. Hükümet de, konsolosluk da, elçilik de, polis de arkamda; bana karşı çıkamazlar" diyor. Adamı koskoca Türkiye Büyükelçisiyle beraber karşılarında görürnce, inanmamak mümkün mü?"

Dinmel duyguları sömürme yöntemi o kadar cüretkar işletiliyor ki, maden ocagında çalışan tüm Türkiye'li işçilerin ücretlerinden her ay vergi gibi, sigorta primi gibi, bir de "camı param" kesiliyor. Birkaç işçi buna karşı çıkacak olmuş. Kendilerini derhal ocaktan çıkartmış bulmuşlar. Kapı dışarı edildi mi, ardamdan anırdışı edilme tablikesi var. Zira, Belçika'nın astığı astık kestiği kesik Yabancılar Polisi, "geçim olanağın sahip olmayan yabancı işçiyi letediği zaman anırdışı etme" yetkisine sahip.

Savaş sonrası ekonomik genişleme döneminde emekçiyi ihityacı karşılamak üzere Akdeniz ülkelerinden getirilen göçmen işçilerin büyük kısmı kömür madenlerinde, yeraltında çalıştırıldılar. Sadece 1946 yılında, Kömür Madencileri Federasyonu (Fedechar) 49.196 İtalyan işçisi ile Doğu'dan gelen 19.386 mütteciyi işe aldı.

Maden patronları, (Önce İtalya, daha sonra İspanya, Fas ve Türkiye olmak üzere) doğrudan doğruya kendi ülkelerinden özenle seçtikleri emekçileri 15 kişiden büyük gruplar halinde doğrudan doğruya getirme yolunu tutmuşlardı: Bu emekçilerin sağlık bakımından mükemmel olmasına ve tam çalışma çağına bulunmalarına özellikle dikkat ediliyordu.

Ücreti Fedechar tarafından ödenen konvoylar halinde Belçika'ya getirilen bu emekçiler, hemen madenlere dağıtılıyorlardı. Maden ocaklarının sayısı 1940'da 170, 1956'da ise 150 idi ve Limbourg, Liège, Hainaut'da bulunuyordu.

Bekar veya ailelerinden ayrı olan göçmen işçiler, ya işletmelere ait yatakhanelere veya en azından dört kişinin kaldığı diğer toplu lojmanlara yerleştiriliyorlardı.

Kendi ülkesinde uzun yıllar madende çalışmış olup tecrübe kazanmış işçiler dahi manövr (sürden işçi) olarak işe alınıyorlardı. Kendilerine bir B permi ile bir de iş sözleşmesi veriliyordu. Bu sözleşmeye göre, başka bir yerde çalışabilmeleri için, madende en azından beş yılı doldurmuş olmaları gerekiyordu. Buna uymayacak olanlar çıkarsa, bilet parasını alabilecek kadar para kazanmalarına göz yumulduktan sonra, sınıra götürülüp bırakılıyorlardı. Üstelik, mazretsiz olarak bir kaç gün devamsızlık gösterilmesi de, polis'in derhal müdahale etmesi için yeterli neden sayılıyordu.

Yabancı işçilerin esas olarak madenlerde çalıştıkları 1945 ile 1958 yılları arasında maden ocakları 190.000'den fazla yabancı işçi çalıştırıyordu. 1945 ile 1970 yılları arasında kontenjanlar halinde getirilecek madenlerde çalıştırılan yabancı işçilerin sayısı 218.000'e ulaştı.

1945 yılında kömür endüstrisinde atılımı gerçekleştirmek üzere hazırlanan programda öngörüldüğü gibi, Belçika'nın kömür savaşının kazanılmasını sağlayan göçmen işçiler oldu.

Kömür Savaşı'nın gerçekçisi neydi: Kömür, enerji ihtiyacının yüzde 90'ını karşılıyordu. Demir-çelik sanayi, kok kömürünün en büyük kısmını tüketir durumdaydı: toplam kömür tüketiminin 1950'de yüzde

Bu patron-polis-konsolosluk üçgeninin işleyişini, CSC/ACV Sendikası Türk Temsilcisi Muhtar Karaman da doğruluyor: "Bu konuda bize de sık sık şikayetler yansıyor. Ama çeşitli uyarılara rağmen, ne Belçika makamlarından, ne de Türk makamlarından bu konuda herhangi bir olumlu müdahale gelmedi."

Hüseyin Çelik'in söylediğine göre, Belçika İş ve İşçi Bulma Kurumu da bu işçi sınırlarından rahatsız olarak Belçika poli-

sine şikayette bulunmuş, o dahi bir sonuç alamamış.

Kraliyet Savcılığına resmen şikayet dilekçesi veren işçilere soruyorum:

"Bundan sonra ne olacak? Şikayetlerinizden sonuç alacağınızdan umutlu musunuz?"

Cevaplıyorlar:

"Biz 5 kişi verdik dilekçeyi. Sonuna kadar gideceğiz. Bıçak kemiğe dayandı. Daha 10 kadar işçi var dilekçe verecek. Elbette tercüman Zeki, fedailerini sefer

72'si, 1960'da yüzde 85'i, 1969'da yüzde 90'ı. 1949 yılına kadar, diğer ülkelerin demir-çelik sanayi savaşta büyük yıkıma uğramış bulunduğundan, Belçika ağır sanayi (demir-çelik), hiçbir rekabetle karşılaşmadan çeliği istediği fiyata satılabilir durumda daydı:

- Ancak sonraki yıllarda özellikle Federal Almanya'nın demir-çelik üretiminin artmasından sonra, bu üretimle rekabet edebilmek için Belçika demir-çelik sanayi mümkün olduğu kadar çeliği ucuz mal etmek, yani işçi ücretlerini düşük tutmak zorunda kalacaktı.

Üstelik: - Belçika kömür, demir-çelik sanayileri modern teknolojiye sahip olmadıktan, yoğun emek gerekiyordu. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (CECA)'da adam başına ortalama üretim 1421 Kg. iken, maden yataklarını çok derinde olması nedeniyle bu miktar Belçika'da 1169 Kg. idi.

Belçika maden patronları, getirdikleri işçileri insanlık dışı koşullar altında çalıştırdılar. Sıkışık bir mekrek hastahane olarak dahi tanınıyorlardı. Bu ancak 1964 senesinden sonra mümkün olabildi.

Kömür sanayi, ölümcül iş kazalarının ve sürekli çalışmazlık halinin en yoğun olduğu sanayi idi. Örneğin 1947'de her 10.000 işçiyi izabet eden ölümler sayısı 9,5, sürekli çalışmazlık hali ise 99,3 idi.

Bu ağır koşullara rağmen, madenlerde işçilerin çok dağınık durumda olmaları nedeniyle, sendikal örgütlenme ve mücadele de çok güç oluyordu.

Belçikalılar ağır ve pis işlerde çalışmayı reddettiler için, madenlerde çalıştırılan yabancı işçi sayısı çok yüksek oldu. 1948'de kömür damarlarında çalışan işçilerin yüzde 64'ü yabancı iken, 1953'te bu miktar yüzde 72'ye çıktı.

En önemli işsizlik dönemlerinde dahi bu el emeğinin kömür madenlerine akını asla kesilmedi ve bu sayede patronlar:

1. Türkiye'li işçilerin örneğinde olduğu gibi, polis'in ve konsoloslukların da desteğiyle, uluslararası anlaşma kuralarını ve toplu sözleşme hükümlerini hiçe saydılar, maden işçilerinin ücretlerinin diğer sektörler işçilerine göre yüzde 25 yüksek olması gerekirken, bu kurala asla uymadılar.

2. Sendikal binçilerinin düşük seviyede olması ve kendi ülkelerine bir an önce dönmek istemeleri nedeniyle göçmen işçilerin çalışmayı daha kolaylıkla kabullendikleri ağaç kesim işlerinde prim sistemi uygulayarak randımanları artırdılar. Ancak bu sistem, işçilerin daha fazla para alabilecek işsizlik çalışmaları yol açtıktan, birçok ölümcül kazalar kaçınılmaz hale geldi. Ayrıca, donatının çok eski olması da bu facialarda büyük rol oynadı. Sadece 1945 ile 1959 yılları arasında Belçika Madenlerinde 2241 işçi can verdi. Bunların büyük kısmı yabancı işçilerdi.

3. Haftalık çalışma süresinin 40 saate indirilmesi 1963 yılında kabul edildiği halde, Belçika madencileri bu hükmü dahi 1967 yılına kadar uygulamaya sokmadılar.

4. Üstelik, yabancı işçiler adeta gettolarla yaşantıya zorlandılar. Eğitim olanaklarından yoksun bırakıldılar, gelişmiş Belçika'nın göbeğinde sefalet adaları oluşturuldu.

5. Sağlık kurallarına hiçbir şekilde riayet edilmemekte, özellikle Türkiye'li işçiler, patronun emrindeki doktorlar tarafından, hasta hasta işbaşı yapmaya zorlanmaktadırlar. Bu yüzden iki yıl önce işçiler Limburg madenlerinde vahşi grev yapmış durumda kaldı. Bu grev de, Türk Konsoloslugu ile tercümanların ortaklaşa komplolarıyla uzun crimi çözümü sağlanamazdan kırıldı.

ber ederek bize tehditlerde bulunacak, gözdağı verecek. Ama bu iş bu kadar açığa çıkmıyorsa, radyoya, televizyona, basına yansıtıldıktan sonra korkumuz yok gayri. Elbette Belçika'da olsun, Türkiye'de olsun, ilericiler bizi yalnız bırakmayacak, bu ültüye daha fazla ezdirtmeyecek bizi."

"Mesle sadece tercüman meselesi değil. Göç siyaseti, artık patronların siyaseti olmaktan çıkmamıştır. Uluslararası anlaşmalarla göre aptanmış kuralar eksiksiz uygulanmalıdır."

"Türk Hükümeti ise, artık bizleri sadece döviz makinesi olarak görmekten vazgeçmelidir. Yağmura, boyumuza, kilomuza göre satıldık biz. Ama insanız, işçiyiz. Bizi herşeyden önce Türk Hükümeti'nin koruması gerekir. Ama böyle işçi sınırlarıyla, işçi sınırlarına arka çıkan dış misyonlarla olmaz bu koruma... Herşeyden önce işçiden yana bir göç siyaseti... Sonra bu siyaseti doğru dürist uygulayacak dış görevliler..."

"Başbakan Ecevit, Avrupa kapitalistlerinden birkaç milyar dolar kopartabilmek için, defalarca Brüksel'in kapısını aşındırdı. Tam bağımsızlık bekliyorduk, bu birkaç milyar dolar uğruna Amerikan üstlerini yeniden açtı, vermediği ödün kalmadı. Oysa biz gurbetteki işçiler her yıl bir milyar dolar'a yakın döviz sağlıyoruz Türkiye'ye... Beklediğimiz tek şey, biraz ilgi, bir Yunanlı, bir İspanyol, bir İtalyan göçmen işçilerinin sahip olduğunca güvence, onurumuza saygı. İşte belgelerleyle açıkladık. Bekliyoruz şimdi. Hükümet, bu patron-polis-konsolosluk üçgenine karşı ne diyecek?"

"Ve yine bekliyoruz. Seçim kampanyasında 'Yabancı işçi, evine dön!' çağrılarını atan Belçika politikacıları şimdi ne yapacak?"

BU GÖÇ SİYASETİ DEĞİŞMELİDİR

Konsolosluk çevreleri, işçi sınırları tercümanları, "Doğu Anadolu'daki ağaları savunma" mantığı içinde savunuyorlar.

"Ne yapalım? Türk işçileri yabancı dil bilmiyorlar, derdini anlatamıyor, kendi işini kendisi halledemiyor. Bu tercümanlar da olmasa, daha fazla ezilirler, daha fazla sömürülürler."

Hatta, işçilerin bu tercümanlara verdikleri rüşvetleri, arif iş bulabildikleri, işlerini hallettikleri için "helal" saydıklarını söyleyenler de var.

Bunu hatırlatıyorum. Karşı çıkıyorlar:

"Geçti o günler. Evet, bir zamanlar işçi bunlara muhtaçtı. Ne deseler, boyunları kıldan incedi. Ama 15-20 yıldır, buralarda Türkiye'li işçi çocukları yetişti. Flamanca'yı, fransızca'yı ana dili gibi konuşan gençler var. Biz diyoruz ki, ocaklarda tercümanlar patronlar tarafından tayin edilmesin, işçiler tarafından seçilsin. Bizimle hemdert olanlar gelin bu görevlere..."

TIKM sözcüleri, Belçika bannuna açıkladıkları istekleri bir daha tekrarlıyorlar:

Belçika maden bölgesindeki Türk getto'ları

Bumedyen: Seçkin bir bağımsızlık savaşçısı

Bumedyen: seçkin bir bağımsızlık savaşçısı

Zamanımızın etkin politik liderlerinden, halkının yiğit evladı, seçkin bir bağımsızlık savaşçısı, Cezayir Devlet Başkanı Huari Bumedyen 27 Aralık günü öldü.

Bumedyen (direniş yıllarında bu adı almadan önce Buhammed Buharuba), yalnızca kendi halkının ulusal kurtuluş davasının önderlerinden değildi. O aynı zamanda, emperyalizme karşı bağımsızlık mücadelesi veren diğer bütün dünya halklarının da esenliği için savaşmayı, yaşamının başlıca amacı saymıştı.

Bumedyen 1925 yılında sömürgeciliğin top- raklarından sürdüğü yüzbinlerce yoksul köylü çocuğundan biri olarak dünyaya geldi. Bumedyen'in hafızasında yoksulluğun anıları, sömürge yönetiminin insanlık dışı uygulamalarının izleriyle birleşmişti. Avrupa'da faşizme karşı zaferi simgeleyen 8 Mayıs 1945'te Cezayir halkı onbinlerce evladının bir soykırımla katledildiği Setif katliamını yaşadığı sırada, Bumedyen Demokratik Özgürlüklerinin zaferi için Hareket örgütünün safına katılıyordu. Bumedyen yüksek öğrenimine başladığı Kenya'dan (Cezayir) El Zaara (Mısır) geçtiği sıralarda, geleceğin Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin çekirdeğini oluşturacak kadrolar arasında yer alıyordu.

Bumedyen'in İslam kültürü, ülkedeki dinsel yargıların sömürgeciliğin ağır baskı ve tahakkümü altında Arap milliyetçiliğinin odağı haline geldiği dönemde oluşmuştu. Bu yetiştirme ortamı Bumedyen'e güçlü bir ulusal bağımsızlık düşüncesinin, gelişmiş bir ekonomik bağımsızlık iradesinin oluşmasına yardımcı olmuştu.

Ne var ki Bumedyen'in ülkesini sağlam bir ulusal ve toplumsal kurtuluş yolunda tutma ka-

rarlılığı, daha çok 1965'te iktidara geldikten bu yana yoğun mücadeleler boyunca oluştu ve doğruldu. 19 Haziran 1965'te, Bin Bella yönetimini, hergeçende önce "milliyetçiliği bankaları değil hamamaları millileştirmek olarak anladığı ve uyguladığı için" deviren Bumedyen, o dönemde yine kendi deyimleriyle, "kendini kapasite- rinin ve doğrultusunun farkında değildi".

Bumedyen'in 13 yıllık devlet başkanlığı, Cezayir halkı için önemli ulusal ve toplumsal kazanımların elde edildiği bir dönem oldu. 1966'da madenler, 1967 Ağustos'unda en büyük petrol tekelisi Esso Standart millileştirildi. Mayıs 1968'te ülkedeki tüm petrol ve gaz ürünleri pazarı kamulaştırıldı. Haziran 1968'te kimya, makina ve beslenme sektörleri ulusallaştırıldı, 1971 Ocak'ında bütün petrol ve gaz üretimini devlet eline alındı. Aralık 1973'te bütün sağlık hizmetleri Cezayir halkı için parasız hale getirilmişti.

27 Haziran 1976'da Cezayir halkının ezici çoğunluğunun oylarıyla kabul edilip yürürlüğe giren Ulusal Yasa ile ülkenin bağımsız gelişme yolu yeni bir güvenceye bağlandı. Bu, 19 Kasım 1976'da yürürlüğe giren Anayasa ile tamamlandı.

Bumedyen, dünya çapında da bağlantısızlar hareketinin etkin bir güç haline dönüşmesinde, anti-emperyalist bir yönelim kazanıp gelişiminde de etkin bir rol oynadı. Bumedyen böylece dünya emperyalizminin ve gericiğinin nefret ve öfkesini, ama tüm dünya halklarının, barış ve demokrasi güçlerinin saygı ve sevgisini kazandı.

Güney Afrika Madalyonun İki yüzü: Apartheid ve neo-faşizm

Güney Afrika'da neo-faşizm tarihinden söz etmek gerçekte Güney Afrika Cumhuriyeti'nin tarihsel öyküsünün son bölümünü anlatmakla aynı anlama gelmektedir. Bilindiği gibi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Afrika kıtasında ulusal bağımsızlık teşiş büyük bir hızla ve çoğuyla yanma başladı. Afrika'da ulusal bağımsızlığı elde edemeyen halklar arasında Afrika'nın güney ucunda yer alan Güney Afrika halkı, komşu Rodezya ile birlikte en çok acı çekenlerden biri. Bu iki ülke halkları yabancı sömürgecilere karşı değil, ülke içindeki beyaz faşist sömürücülere karşı mücadele vermek durumunda. Güney Afrika'da neo-faşizm olgusuna bu açıdan bakıldığında, faşizme karşı verilen mücadele ile ulusal bağımsızlık yolunda verilen mücadelenin aynı bütününe kopmaz parçaları olduğunu söyleyen teorik ülkenin doğrulandığı somut bir örnekle karşı karşıya olunduğu açıkça görülür.

Bu yazıda, açıkça faşist bir nitelik taşıyan Güney Afrika rejiminin özellikleri yerine, bu ülkedeki neo-faşist örgütlenme ve hareketlerin çeşitli belirleyici özellikleri üzerinde kısaca durulmakla yetinilecektir.

Bugün Güney Afrika'daki en güçlü neo-faşist örgütlerden biri 1934 yılında Manie Maritz tarafından kuruldu. Bu yıllarda,

Boere Nasle adını taşıyan bu örgüt, Hitler'in Almanya'daki hareketiyle dayanışma içinde olmayı amaçlıyordu. Tüzüğünde, Hitler Reich'i ile dostça ilişkiler kuracağı ve kültürel ilişkilerin yoğunlaştırılarak turist değişiminde bulunulacağı belirtiliyordu. Burada unutulmaması gereken bir nokta, söz konusu dönemde Boere Nasle'nin Güney Afrika'da rakipsiz durumda olmadığı ve daha pek çok nazi ve faşist örgütüne amansız bir yarış içinde olduğudur. Bu örgütlerden, Ossewa Brandwag, Boere Nasle'nin en büyük rakibi idi. Bu örgütün kurucusu yüksek rütbeli bir subay olan Von Rensburg'du. Örgütte iki numaralı adam ise Heinrich Frank Verwoerd idi. Verwoerd adı aradan bir süre geçtikten sonra Güney Afrika "Cumhuriyeti"nin başbakanı olarak tekrar karşımıza çıkacaktır. Verwoerd'in Ossewa Brandwag'daki görevi örgütün yayın organı olan Die Transvaler'in yazı işleri müdürlüğüdür. Evet, bu faşist gazeteci Güney Afrika'da başbakanlığa dek yükselmiştir. Verwoerd'in yayınladığı faşist anayasa taslağından dolayı gazetesi 1943 yılında kapatıldı.

1945 yılına gelindiğinde örgütsel bağımsızlığını korumayı başarabilen tek faşist hareketin Boere Nasle olduğu görülür. Tüm diğer gruplar Milliyetçi Parti içinde eriyip gitmişlerdir. 1945'ten başlayarak bu partinin

kimliğinde somutlanan apartheid rejimi Güney Afrika halklarını faşist pençesi altına almıştır. Güney Afrika yönetiminin bugün çok iyi tanıdığımız çirkin suratı o yıllarda biçimlenmeye başlamıştır. Faşistler koskoca ülkeyi büyük bir toplama kampına dönüştürmüşlerdir adeta. Burada, siyah derli tüm emekçilerin en basit hakları dahi çiğnenmekte ve giderek insan oldukları bile yadsınılmaktadır. Bir devlet kurumu olan Toplumsal Eğitim ve Araştırma Bürosu'nun başında bulunan kişi Hitler'in Nazi Partisi'nin eski üyelerinden ve Dr. Goebbels'in gazetecilik dönemi arkadaşlarından Erich Klaus Holm'dur. Holm'un Güney Afrika'ya Hitler'in verdiği direktif üzerine geldiği söylenmektedir. Holm Güney Afrika devlet örgütü içinde çok kısa sürede çok yüksek bir yere ulaşmıştır. Holm, yazdığı bir kitapta, Güney Afrika'nın düşüncesine ifade özgürlüğü, kardeşlik ve eşitlik gibi "yahudül ülkeleri" ile yolunda çıkarılmış olduğunu söylemektedir.

• FAŞİST GAZETECİ VERWOERD BAŞBAKAN

1962'de, daha önce adından söz ettirilmiş seçilmiş faşist Verwoerd Güney Afrika Başbakanı oldu. Başbakan olur olmaz en temel burjuva özgürlüklerini bile kökünden kazıyan onkili yeni yasayı yürürlüğe soktu. Bu yasaların en önemlileri siyahlarla beyazların evlenmelerini yasaklayan, ayrı bölgelere yerleştirilmelerini öngören, yalnız beyazların

görebileceği işleri belirleyen ve komünizmin ortadan kaldırılmasını amaçlayan yasalardır. 1963 yılında getirilen bir yasa ile de siyasal polise olağanüstü yetkiler tanınarak faşist yönetime en küçük bir eleştiri yöneltilen bile en ağır biçimde cezalandırılması "yasalaştırılıyordu". Verwoerd, başbakanlığı sırasında neo-faşist ve neo-nazi hareketlerin ve yayınların gelişmesine destek olmuştur. Bu yayınlarından birinin başında bulunan Joan Schoemann, faşist ajtasyo- nun en kirlil yüzünü, hükümetin koruyucu kanatları altında en hayasız biçimlerde sergilemiştir. 1964 yılında, savaş sonrasında nazilerin cezalandırılmasında katkıları olmuş bir Avusturya' lının kellesini getiren 50000 Dolar vadetliğini açıktan açığa ilan etmiştir.

• FAŞİZM VE ANTI-KOMÜNİZMİN NAMUSU

1970 yılında Ulusal Parti içindeki huzursuzluk iyice arttı. Parti içindeki bir grup başbakan Vorster'li "yumuşak" buldukları için her fırsatta parti yönetimini ağır biçimde eleştiriyordu. Böylece bazı milletvekilleri Saf Milliyetçi Parti'nin kuruluşunu gerçekleştirdiler. Bu Parti'ye fanatik görüşler savunuyor ve Güney Afrika'da "beyaz hükümetliği"nin kurulacağını söylüyordu. Saf Milliyetçi Parti'nin en büyük desteği daha önceden adından söz ettirilmiş Boere Nasle örgütü idi. Bu parti Güney Afrika parlamen- tosunadaki yerini de güçler güc-

lendirmekte ve oy oranının % 30'lara doğru hızla artırmaktadır. Saf Milliyetçi Parti'nin önde gelen yöneticilerinden biri olan Gert Bletge, Komünizmle Mücadele Kongresi adlı kuruluşun da genel sekreterliğini yapmaktadır. Güney Afrika'daki tüm ilericilere savaş ilan etmiş olan bu örgüt İyine Anti-Komünistler Birliği adlı uluslararası kuruluşla organik ilişkiler içinde de bulunmaktadır. Bu anti-komünist yuvaların finansmanını sağlayanlar ise silah kaçakçıları ile paralı asker simsarlarıdır. Neo-faşizm ve anti-komünizmin namusu işte bu savaş kıskırtıcılarının ceplerine çok sıkı bağlarla bağlıdır.

Güney Afrika'daki en eski ve en köklü faşist örgütlerden biri olan Boere Nasle varlığını bugün de sürdürüyor. Örgütün şimdiki başı eski bir general, Ray Rudman. Ray Rudman dünyanın çeşitli yerlerine savrulmuş olan ve gerçek kimliklerini gizleyerek cezadan kaçan nazi savaş suçlularıyla görüşmekte ve hatta onları Güney Afrika'da ağırlamaktadır. Ayrıca, ülkede görevli ameri- kan gizli ajanlarının tümü Rudman'ın yakından tanınmaktadır. Rudman'ın aylık yahudüğüma- nı dergi "South African Observer"da çeşitli imzalarla yazılar yazdığına da tanık olunmaktadır. Rudman ve örgütü, dünyanın çeşitli yerlerinde bulunan neo-nazi örgütlerin Güney Afrika'daki acentası durumunda- dir. Bunun dışında, "kara tehlile"ye karşı mücadelede Rodezya'daki tüm faşistlerin doğal bağlantısı ve en büyük dostu yine Ray Rudman'dır.

Ortadoğu: Soğuk barışın bir yılı

1978 yılı günümüz uluslararası ilişkilerinin genel gelişme doğrultusunun belirgin olarak izlendiği bir yıl oldu. Emperyalist sistemin genel bunalımı, biçim ve düzeyi farklı olmakla birlikte sistemin bütünüdür içererek, emperyalizmin gelecekte yok olduğunu bir kere daha kanıtladı.

Geçtiğimiz yıl, emperyalizmin dünya barışının, tüm demokratik güçlerin baş düşmanı olduğunu, egemenlik ve sömürsünü sürdürebilmek için bunalım koşullarında saldırgan politikasının da yeni bir hız kazandığını kanıtı oldu.

Ülkemizin de içinde yer aldığı Ortadoğu ve Yakındoğu'da gelişmeler geçen yılın uluslararası gelişmelerinin en yoğun ve tipik bir alanı olarak özel anlam taşımakta.

Ortadoğu bölgesinin gerek dünyanın barışçı ve demokratik güçleri, gerekse dünya halklarının önemli bir kısmını baskı altında tutan emperyalist sistem açısından stratejik önemi biliniyor. Böyle bir bölgede geçtiğimiz yıl, emperyalizm bir yandan yeni darbeler yerken, diğer yandan da, demokratik gelişmelere karşı bölge barışını tehdit eden girişimlerini özel olarak yoğunlaştırdı.

Emperyalizmin özellikle ABD'nin en yoğun çabaları Ortadoğu bölgesinde Arap halklarının ilerici birliğini bölme, emperyalizmin bölgedeki saldırı üslerini çoğaltmaya yönelik oldu. Bu politikanın ortaya çıkış biçimi ise, emperyalizmin egemenliğini güvence altına alacak bir "Amerikan barışı" kurma görüntüsü oldu.

Ortadoğu'da saldırgan İsrail'in işgal ettiği tüm topraklardan sökülüp atılmasına, bölge halklarının demokratik özemlerinin gerçekleşme yollarının açılmasına hizmet edecek gerçek bir barışın önüne set vurulması için ortaya ABD'nin "barış" çabaları çıkarıldı. Bu çabalarda ABD emperyalizminin işbirlikçisi gerici Arap rejimleri yanında başka destekler de aradı. Halkına ihanet eden Barzani hareketine kadar uzanan bu desteklerin başında işbirlikçi Mısır burjuvazisi ve Sedat rejiminin Arap halklarına ihaneti yer aldı. Arap halklarının ilerici birliğini dinamikleme de Filistin halkının mücadelesini engellemeye Sedat'ın ihanet adimlerinin anlam ve değerini Sedat'ın İsraili Begin ile birlikte Nobel "Barış" ödülü ile armağanlandırılması ortaya koymakta. Sedat'ın yanbaşı OPEC ülkeleri arasında yer alan Suudi Arabistan gibi gerici rejimlerin bölücü rolüde unutulmama. Lübnan'da sürekli aktılan kanun arkasındaki emperyalist parmakta ortada.

"Barış çabası" görüntüsü arkasında, Arap ülkelerinin bölünüle-

rek kazanılan geçici başarılar günümüzde emperyalizmin gerileyişinin üstünü örtemiyor. Afganistan'da emperyalizme indirilen ağır darbe ve Etiyopya'da devrimci sürecin attığı ileri adımlar bu gerileyişin en somut örnekleri. Afganistan'da barış ve demokrasi güçlerinin zaferi emperyalizme ve onunla aynı paralelede yer alan Çin'e rağmen Afganistan halkına toplumsal Kurtuluş sürecinin önünü kesin olarak açtı.

Emperyalizmin bölgedeki konumunu temellerinden sarsan bir başka olayda İran'da faşist Şah rejiminin halkın mücadelesiyle içine itildiği durum oldu. ABD'nin tüm desteğine karşın, baskılar ve katliamların engelleyemediği direniş İran'da faşizmin mutlak ezileceğinin müjdecisi. Emperyalizmin petrol deposu İran'da emekçilerin üretimi durdumaları kuşkusuz şimdiden emperyalizmin çıkarlarına ağır bir darbe. Faşist rejimin devrilemesiyle emperyalizmin İran'da hareket alanı en azından görece olarak daralacak. Bu durum, sadece İran halkının demokrasi mücadelesi için değil, tüm bölge ve dünya halklarının barış, demokrasi ve toplumsal kurtuluş mücadeleleri içinde önemli kazanımdır.

Emperyalizmin yediği bu darbeler yanında, geçici başarılar kazanıyor karşındığı Ortadoğu'da da amaçladığı "Barış" a ulaşamadığı unutulmamalıdır. Sedat'ın ihaneti ve gerici rejimlerin desteğine rağmen Arap halklarının mücadelesi engellenememiştir. Bu nedenle Sedat dahi Amerikan barışına kesin imzayı koymamaktadır. Bu koşullar karşısında emperyalizmin önümüzdeki yılda da Ortadoğu'da yeni oyunlar peşinle koşacağı açıktır. Dünya barışını tümüyle sabote etmeye kadar varabilecek emperyalist işkurtmaların bölgenin bütününde yeni bir ivme kazanması doğaldır. Emperyalizmin bu oyunlar da başlıca dayanağı ve aracı bölgedeki faşist güçler olacaktır. Ortadoğu'da uluslararası planda meydana gelebilecek gelişmelerin bölgede yer alan ülkemizi de dışarda bırakması düşünülemez.

Kahramanmaraş katliamı ile şahlandırılan faşist saldırıların da bu bağlam dışında düşünülmemesi ve değerlendirilmemesi gerekir. Türkiye'nin IMF gibi kuruluşlar aracılığıyla emperyalizme kapılarını daha da geniş açmakta olduğu bir dönemde faşizmin genel saldırısını bölgenin tümündeki gelişmeler ışığında değerlendirmek ülkemizin tüm demokratik ilerici güçleri için bir zorunluluk ve görevdir. Faşist güçlere emperyalizme geçit verilmemesinde emperyalizme karşı mücadelenin yeri ve önemi emper-

yalizmin tüm bölgedeki konumunun göz önüne alınmasıyla daha da açık olarak ortaya serilecektir.

Kıbrıs'taki gelişmeleri, Türk toplumu yönetimindeki değişiklikleri ve ABD'nin hazırladığı "barış" planının değerlendirilmesini de emperyalizmin Ortadoğu'daki yeni girişimleri çerçevesi dışında tutmaya da olanak bulunmamaktadır.

Bütün bu olaylar ve olgular bir bütün olarak ele alındığında ülkemizde ve bölgenin her kesiminde demokratik güçlerin faşizme ve emperyalizme karşı mücadelesinin hem ulusal planda hem de uluslararası planda bir bütün olarak ele alınmasının anlam ve gerekliliği de ortaya çıkmaktadır. Bu gereklilik ülkemizde yürütülen demokratik mücadelesinin uluslararası mücadele ile dayanışma zorunluluğunu da daha açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Unutulmamalıdır ki emperyalizmin her türlü oyununun boşa çıkarılmasında en büyük güvence bir bütün olarak dünyanın tüm barışçı, demokratik ilerici güçlerinin mücadelesi ve başarılarıdır. Emperyalizmin 1978 yılında da yediği darbelerle rağmen genel ve açık bir saldırıya geçmeden girişimlerini ister Filistin ve Ortadoğu, ister Kıbrıs sorununda olduğu gibi "barış" kisvesi altında yürütmesinin bir ve temel nedeni de emperyalizme karşı mücadelenin bütün barış ve demokrasi güçlerinin ortak mücadelesinde olmasıdır. Hareket alanı ve olanakları daralan emperyalizmin soğuk savaş tahrikçisi girişimlerini "barış" görüntüsü arkasına gizlemek zorunluluğunu duymaktadır.

Bu olgu yalnız Ortadoğu'da değil, tüm dünyada gözlemlenen ve emperyalizme karşı mücadelenin bütünlüğünden kaynaklanan bir olgudur. Emperyalist sistemin vurucu, egemen gücü ABD, soğuk savaş koşullarının yaratılmasına ya açacak yeni girişimler peşinde koşarken, örneğin Nato içinde silahlanmaya yeni boyutlar kazandıran, Nato tipi saldırgan paktlarına "Okyanus Paketi" gibi yenilerini eklemeye çalışırken, Salt görüşmelerinin sürdürülmesinden de kaçınmakta, hatta belirli ilerlemelerin gerçekleştirilmesine karşı koymamaktadır. Çünkü çağımız kapitalizmden sosyalizme geçiş çağıdır ve emperyalizm ortak düşmanı olduğu tüm barışçı, demokratik, ilerici güçleri karşısında bulmaktadır. Tüm Ortadoğu bölgesinde gerek ulusal planda (ve bu arada ülkemizde) gerekse bölgesel planda faşizme geçit verilmemesi, faşizmin ezilmesi için olduğu gibi, emperyalizmin dayatmak istediği "soğuk barış" aşısı, gerçek barışa ulaşmanın yolu da emperyalizme karşı mücadelenin bütünlüğünü görmek ve mücadele içinde aktif olarak yer almakla mümkün olacaktır.

Küba'da sosyalizm 20 yaşında

Küba sosyalist devriminin zaferinin 20. yıldönümü. 20 yıl önce bilimsel sosyalizmin bayrağı bir daha inmemek üzere dikildi Küba'ya.

Küba devrimi, dünya devrimci hareketinin en önemli deneyimlerinden biridir. En saldırgan emperyalistin yanbaşı, dünya halklarının derin saygı ve sempatisini kazanan Küba devrimi, o gün bugündür en fazla tartışılan deneylerden biri oldu.

Küba'da daha 19. yüzyılda Jose Marti önderliğinde başlatılan devrimci mücadele, ABD emperyalizminin kontrolünde, ülkeyi cehenneme çeviren Batista diktatörlüğünün yenilgisine kadar, durmaksızın sürdü. Küba işçi sınıfı partisi, dağlarda yurtsever gerillaların başlattığı savaşı, en geniş kitle hareketiyle bütünleştirmek için en fazla çabayı gösterdi. Fidel Castro önderliğindeki gerilla hareketi, kitlelerin politik hazırlığıyla bütünleşince de, nihai zaferi kazanmak kolaylaştı. Küba deneyinin en fazla tartışılan yanı da, işte bu yanı. Goşistlerin anlayamadıkları, ya da anlamamakta direndikleri nokta bu. Küçük burjuva maceracı akımlar, devrimin başarısını yalnızca gerillaların verdikleri silahlı mücadeleye dayandırıyorlar. Onlara göre kentlerdeki işçi sınıfı yalnızca pasif bir destek sağlamıştır. Bu desteği sağlarken de, işçi sınıfının hiç bir güçle karşılaşmadığını söylerler.

Kuşkusuz, bilime ilgisiz olmayan bu iddiaların bir anlamı yoktur. Devrimin son anında, gerillaların Havana'ya tek kurşun atmadan girmelerini açıklamak olanaksız olurdu yoksa. Batista diktatörlüğüne karşı, bir yandan dağlarda gerillalar kahramanca savaşırken, diğer yandan da kentlerde işçi sınıfı, Sosyalist Halk Partisi'nin yol göstericiliğinde fedakar bir mücadele veriyordu. Olağanüstü gizlilik koşullarında, grevler düzenliyor, bilimsel sosyalizmi emekçi kitleler arasında yayıyor, işçi ve köylüleri iktidar hedefine doğru güdüyor, silahlı mücadeleyi dolaysız bir biçimde destekliyordu. Dolaysız destek, silah yardımıyla ve Sosyalist Halk Partisi'nin militanlarını bizzat gerillalarla birlikte savaşmasıyla oluyordu. Kısacası, her iki mücadelede de somut bir işçilik vardı. Karşı devrimci zalimlerin yenilgisi, bu bütünleşmeyle mümkün oldu. 1 Ocak 1959'da partili işçilerle, gerillalar kolkola girdiler Havana'ya.

Bu birlik, daha sonraları Che ve Fidel Castro tarafından sayısız kereler belirtilmiş ve küçük burjuva maceracıların savunduklarının tersine, Küba işçi sınıfının desteği olmaksızın devrimin başarıya ulaşmasının olanaksız olduğunu sık sık vurgulamışlardır.

1959 yılında yanke emperyalizminin hemen yanbaşı doğan "çıban başı" bugün emperyalizmi en fazla terdigin eden ülkelerden biri durumunda. Bir yandan sosyalist kuruluşu adım adım ilerletir, devrimin kazanımlarını pekiştirirken, diğer yandan da enternasyonalizmin en çarpıcı ve somut örneklerini veriyor. Küba Komünist Partisi sosyalizmi inşa ederken, başka ülkelerin halklarının verdiği kurtuluş mücadelesine dolaysız desteklerde bulunuyor.

Küba işçi sınıfı partisi ve Fidel Castro, bugün Sovyetler Birliği'nin saygınlığını herşeyin üstünde tutuyor. Barış içinde birarada yaşamayı, silahsızlanmayı, enternasyonalist dayanışmayı herşeyin üstünde tutuyor.

Küba halkı dün verdiği mücadelede nasıl hayranlıkla karşılandıysa, bugün de yaptığı enternasyonalist dayanışmasını aynı hayranlıkla karşılıyor.

Dünyada ve Türkiye'de nükleer santraller

KEMAL İNAN

Bugün dünya, enerji tüketimi yönünden 1973 yılı öncesine göre çok farklı bir tablo ile karşı karşıyadır. 1973 yılında OPEC ülkelerinin ham petrol fiyatlarına zincirleme zamlar yapmağa başlamış olması daha temel bir gerçeği ortaya çıkarmıştır. Söz konusu gerçek, yakın bir gelecekte dünya petrol üretiminin, düşüşün başlangıcı olan tepe noktasına varacağıdır. Bu tepe noktasının 1990-2000 yılları arasında yer alabileceği olası görülmektedir.

Dünya ölçeğinde karşılaşılan temel sorun petrol üretimindeki azalmanın doğuracağı boşluğun kısa bir süre içinde nasıl doldurulacağıdır. Uzun dönemde teknolojik gelişmelerin, enerjiyi, belki de tümü ile bir sorun olmaktan çıkarak düzeye erişebileceğinin belirtileri görülmektedir. (1) Ne var ki bu belirtiler teknolojik ve ekonomik atalet kuralı göz önüne alındığında önümüzdeki 20-30 yıl için geçerli bir çözüm ortaya koyamamaktadır. İşte, nükleer elektrik santralleri, bu boşluğu doldurmada başta Avrupa ülkeleri olmak üzere birçok ülke bir cankurtaran simidi olarak görülmektedir.

Günümüz dünyasında nükleer enerji konjunktürü, nükleer teknolojinin özelliklerine bağlı olarak gelişmektedir. Bu nedenle bu teknolojinin önemli birkaç özelliğine kısaca değinmekte yarar var.

NÜKLEER FİSYON

Bugün ticari düzeyde kullanı-

lan, farklı teknolojilere göre geliştirilmiş nükleer reaktörlerin ortak bir yanı, kullandıkları yakıt, yani uranyumdur. Nükleer yakıtın içindeki U²³⁵ uranyum izotopları parçalanarak bir zincirleme reaksiyon oluşturur ve bu olaydan büyük miktarlarda ısı enerjisi ve radyasyon elde edilir. Nükleer fisyon olarak adlandırılan bu atomal parçalanma olayı sırasında birçok radyoaktif artık oluşmaktadır. Bu radyoaktif artıkların arasında yer alan önemli bir eleman U²³⁸ uranyum izotopundan elde edilen plutonyum (Pu²³⁹)dur. Doğada rastlanmayan bir eleman olan plutonyum atom bombasının temel hammaddesini oluşturmaktadır.

Plutonyum, bomba yapınının yanısıra, bugün için yalnız prototip düzeyinde varolan yeni bir teknolojiye: "Hızlı Üretken Reaktörler" (HÜR)de nükleer yakıt olarak kullanılmaktadır. Bu yeni tür reaktörlerin en önemli özelliği, sürekli olarak U²³⁸'ten plutonyum üretirken uranyumu şimdiki ticari reaktörlere göre çok daha verimli bir biçimde kullanabilmeleridir. Diğer bir deyişle HÜR'ler aynı miktardaki doğal uranyumdan çok daha fazla enerji üretebilmektedirler.

1977 yılının Nisan ayında ABD Başkanı Carter'ın nükleer enerji politikasına ilişkin yaptığı açıklamada (2) emperyalist ülkeler arasında önemli bir görüş ayrılığı yaratmıştır. Bu açıklamada Carter, yaygın plutonyum üretiminde kullanılacak tüm teknolojilerin - ki HÜR'ler ve ilgili yakıt işleme teknolojileri

bu kapsam içinde düşünülmektedir - ticari uygulama düzeyine geçmemesi için önlemler alacağıni söylemiştir. Alınacak önlemlerin başında plutonyum üretimine ilişkin teknoloji satışının yasaklanması ya da diğer bir deyişle teknoloji ambargosu gelmektedir.

ABD'DE EKONOMİK DURGUNLUK

Sosyalist ülkeler dışındaki tüm dünya uranyum rezervlerinin % 38'ine sahip ABD'nin olanaklarından yoksun olan birçok Avrupa ülkesi ve Japonya, kısaca "yayılmayı durdurmak" (non-proliferation) olarak adlandırılan Carter politikasına karşı çıkmaktadır. Özellikle HÜR teknolojisinin gelişmesine indirilen bu darbenin gelecekte uranyum darlığının neden olacağı ve bu darlığın çok olumsuz ekonomik sonuçlara yol açacağı belirtilmektedir. Plutonyum üretiminin izotop ayırma gibi yöntemlerle HÜR kullanılmaktan çok daha dolaysız ve ekonomik biçimlerde zaten gerçekleştirilebileceği açıklanmakta ve uygulanan politikanın öne sürülen barışçıl görünümü amaçla uygunluğu ABD'ye bu konuda karar çıkan ülkelerde tartışılmaktadır.

ABD'nin uygulamakta olduğu nükleer enerji politikası daha şimdiden bir ekonomik durgunluğa neden olmuştur. Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı ile OECD Nükleer Enerji Ajansı'nın ortaklaşa hazırladığı raporda, 1985 yılı için öngörülen dünya nükleer santral kapasitesinde % 100'lük bir azalmayı içeren değişiklikler yer almıştır (3). Yeniden yakıt işlemeye geçilmemesi, yani plutonyum üretiminin gerçekleşmemesi halinde 1990'lardan sonra uranyum arz talep dengesinin hangi noktaya varacağına belirsiz olduğu da aynı raporda açıklanmaktadır.

Emperyalist dünya kendi iç çelişkileri ile boğuşurken birçok sosyalist ülke petrol boşluğunu büyük ölçüde kömür ve linyite dayalı elektrik enerjisi ile karşı-

lamayı öngörmektedir. Bu yönde atılan adımlar 10. Dünya Enerji Konferansı'ndaki çeşitli bildirimlerden anlaşılabilir. Öte yandan ilk HÜR'lü nükleer santrali (150 MWe gücünde) 1973 yılında kurmuş olan SSCB'nin yakın gelecekte daha geniş bir HÜR programını uygulayacağı bilinmektedir.

TÜRKİYE'DE NÜKLEER SANTRALLER

Dünyada, yukarıda özetlediğimiz gelişmeler yer alırken Türkiye'de de nükleer santraller konusunda son bir yıldır tartışma gündemine girmiş bulunmaktadır. Özellikle Akdeniz kıyısında Akkuyu'da kurulması düşünülen 600 MWe'lik nükleer santral bu tartışmalara hız vermiş durumdadır.

Akkuyu'da kurulması düşünülen nükleer santral ser yeter tepkilere neden olmuştur. Eleştiriler çevre güvenliği ve kirliliğinin yanısıra yerel balıkçılık tarımı ve turizm gibi ekonomik faaliyetlerde sekte vurulması yönünde yer almaktadır.

Sanayileşmiş ülkelerdeki deneyim birikiminden, çevre güvenliği ve kirlenme sorununun çözülebilen ancak önemli ekonomik yükler getiren bir sorun olduğu anlaşılmaktadır. Bu sorunların Türkiye pratiğinde çözülebilen, getireceği ekonomik yüklerle ek olarak alışılmışın ötesinde bir örgütlenmenin gereğini ortaya koymaktadır. Türkiye'de izlenen geçmiş işletme pratiği bu konuda oluşan endişelerin çok da yersiz olmadığını kanıtlamaktadır.

Daha da genelde nükleer teknolojiye kategorik olarak karşı çıktığı görülmektedir. Örneğin bir görüşe göre nükleer teknoloji, yapsal karmaşıklığı sonucu, toplumda antidemokratik örgütlenme biçimlerine yol açan ya da en azından varolan bu biçimleri sürdürmeye yarayan bir özelliğe sahiptir (5). Böylece varılan sonuç "nükleer teknolojiye hayır" olarak ortaya konmaktadır.

Dünya ölçeğinde sürekli bir gelişme içinde olan nükleer teknolojiye, bu teknolojinin yerini alabilecek herhangi bir gerçeği bir seçenek göstermeden katgorik olarak karşı çıkmak maddi temelden yoksunsa da bir görüşü yansıtmaktadır. Teknolojinin arzu edilen bir örgütlenmeye yol açacak biçimde gelişmesi saygıdeğer bir dilek olarak karşılanabilir. Ancak bu dilek somut öneriler ile beslenmemişse pratik bir öneri olamaz.

Nükleer teknolojiye geçmekte geç kalındığı ve bir an önce kapıları açılarak bu teknolojinin bu yur edilmesi görüşü önemli sakinler doğurabilecek bir görüştür.

Türkiye iddialı bir nükleer programa ancak kredi zorlamaları ile borçlandırılarak geçirilebilir. Emperyalist ülkelere olan ekonomik ve siyasal bağımlılığın pekiştirilmesi demek olan bu sınırlı duruma kesinlikle karşı çıkılması gerekmektedir.

Önemli olan nokta bu yüzyılın sonuna kadar ki sürede Türkiye'nin enerji sorununa nükleer santrallerin çok marjinal bir yanıt getirebileceğidir. Kurulacak sınırlı sayıda nükleer santrallerin enerji üretiminden çok HÜR teknolojisine geçişte bir öncülü oynamaları söz konusudur. "Linyit ve su kaynaklarına dayalı elektrik enerjisi üretimi olanaklarının etkin bir biçimde değerlendirilmesi", söylenmesi kolay, gerçekleştirilmesi ise farklı bir toplumsal düzeni zorunlu kılacak kadar güç ve erişilmesi gereken bir amaçtır.

- 1) 10. Dünya Enerji Konferansı, "General Report on Unconventional Energy Sources", 1977.
- 2) "President Carter's Nuclear Power Policy Statement of April 7", Nuclear Energy International, Mayıs 1977, s.3.
- 3) "Summary of NEA/IAEA Report", Energy World, Haziran, 1978.
- 4) "Akdeniz'de Nükleer Saldırı", İçkoberlik Yayınları, Mayıs, 1978
- 5) "Nükleer Enerji Sorunu ve Toplum", Çağlar Keyder, Birlik, Mayıs 1978, s.83-85.

Baykal'ın

Çorum'a

kömür seferi

MAHMUT TUNABOYLU

Kış ortasında emekçi halkın en büyük sorunlarından biri kışkış yakacak bulabilmek. Bir kilo kurufasulyenin otuz yıl hapislik gibi ağır gelmeye başladığı günümüzde, yakacak sorunu da, sosyal demokrasi borazanı çalan CHP iktidarınca emekçi halkın sırtındaki kambura bir katmer daha ekliyor.

Yıllar yılı "umut" diye CHP'ye sarılmaya zorlanan emekçi kitleler, sorunların gününbirlik artmasıyla "umut"un iki buçuk liralık simit kadar hükmü olmadığını ve Ecevit'in, seçim öncesi satılan iki buçuk liralık "anah-

tarlıkları" kadar dayanmadığını görüyor.

Çorum'un ve Çorum halkının kömür sorunu Türkiye genelinden soyutlanmıyor. Çorum yalnızca bir örnek. Kış ortasında kömür bulamamış binlerce kişi, karaborsa piyasasında cirit atan kamyon kamyon kömüre yalnızca bakabiliyor ve soruyor: "Acaba TKİ denen devlet kuruluşu, bir avuç vurguncuya açtıkları milyonlar kazandırmak için mi kurulmuş?"

KONUT BAŞINA BİR TON KÖMÜR BİLE DÜŞMÜYOR

Çorum Merkez ilçesine geçen yıl toplam 47 bin 850 ton kömür

verildiği halde, bu yıl yalnızca 20 bin ton kömür tahsis edildi. Üstelik Çorum'a verilen kömür miktarının azalması yüzünden geçen yılki tüketimin yarısından da az olan 20 bin tonluk tahsisin tamamının alınması olanağı da görülmüyor.

Geçen yıl Çorum Merkez ilçesine verilen 47 bin 850 ton kömürün 33 bin tonu halka, 3500 tonu merkez ilçe köylerine, 4 bin tonu resmi kuruluşlara, 7 bin tonu işyerlerine dağıtıldı. Kentte 17 bin 600 birim konut bulunuyor. Geçen kış, konut başına ortalama 2 ton kömür düşerken, bu kış bir ton bile düşmüyor. Üstelik bugüne dek 5 bin ton kömür dağıtılabildi.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Deniz Baykal'ın Çorum'a geleceği ve TKİ Alpagut-Dodurga Linyitleri İşletmesinde incelemelerde bulunacağı öğrenilince

Baykal, Çorum Belediye Başkanlığında

sorunun kendisine iletilmesi düşünülmüyordu.

Baykal geldi. Geldi ama sorunları dinlemek için değil. Kendi bildiğini okumak için. Baykal

ve yanındakiler sorunları kendi açılımlarıyla "incelediler". Çorum Valisi Nevzat Şenoy'un, Alpagut Dodurga Linyitleri İşletmesinin üretimine el konulması "dü-

şöncesine" çok kızan Baykal Vali'yi haşladı.

Ne CHP il örgütünü, ne CHP'li Belediye Başkanını, ne de halkı dinleyen Baykal, peşine takılan onca kişiyi oldukça "şaşırttı". Baykal, kömür sorununu çözümleneceği yerde "şov" yapıyordu. Zifiri karanlıkta çıktığı duvarın üstünde nutuk çekmeye kalkıyor karanlıkta nereden geldiği "belli" olmayan faşistlerin yuhalarını sonunda nutuk çekmekten vazgeçiyordu.

CHP İl örgütünün çabaları sonunda Çorum Belediye Başkanlığı'nda biraz olsun oturabilen Baykal, sağdan soldan alelacele iletilen sorunlar karşısında iyice sinirlendi ve "okyanusu geçtik, denizde boğulmayalım" dedi. Baykal'ın bu sözüne bir anlam verebilen çıkmadı. Baykal ise ekledi: "İşletmede yeterince kömür vardır. Bundan sonra düzenli olarak dağıtılabacaktır."

Böylece Baykal'ın Çorum'a yaptığı zoraki kömür seferi, iyi bir "şovmen" olduğunu kanıtlanıyordu.

KÖMÜR GELİYOR, ANCAK KAMYONLARIN ÜZERİNDE YANARAK

Baykal'ın Çorum'da yaptığı incelemeler sırasında Çorum'a günde 400 ton kömür verilmesi yolunda ilgililere "talimat" vermesinden sonra Çorum'a her gün 400 ton dolayında kömür gelmeye başladı. Ancak bu kez de gelen kömürlerin kalitesizliği halkın yakınmalarına yol açtı.

TKİ Alpagut-Dodurga Linyitleri işletmesinde açık ocaktan alınan kömürler elekten geçirilmeden, yalnızca Bakan'ın buyruğu yerine gelsin diye doğrudan kamyonlara yükleniyor. Tonlarca kömürün içinde elle sayılabilecek kadar az miktarda parça kömür çıkıyor. Kömür satış deposuna gelen kömürlerin kalitesiz olması nedeniyle kamyonların üzerinde kendi kendine yanıyor.

Depoya getirilmeden yanın kömürleri halka dağıtmak isteyen ilgililer tepkiyle karşılanıyor. Nitekim buna benzer bir olayda Vali de çağırılıyor ve yanın kömürler kendisine izlettiriliyor. Halk Vali'ye şöyle yakınıyor: "Aldığımız iki ton kömürden belki 300-400 kilosu yakılabilebilir nitelikte. Onu da tek tek ayıklamak gerekiyor. Üstelik kömür kendiliğinden yandı için yangın çıkmasından korkuyoruz."

Baykal'ın göstermelik "kömür seferi" Çorum halkına dağıtılmak istenen bozuk, kalitesiz, kısaca kömürden başka herşeye benzeyen "kömürün" dağıtımından sonra daha da açıklık kazandı.

Emekçi kitlelerin ve yoksul halkın ekmeğiyle, kömürüyle oynayanların foyası gün geçtikçe daha bir açığa çıkıyor, netleşiyor.

Milyonlarca insanın hayatını hiçe sayanların "yakışıklı" yüzlerinin ardındaki iğrençlikler ortaya çıktıkça, işçiler, emekçiler ve tüm ezilenler çözümlerin ancak kendileri tarafından çözümlenebileceğini daha somut olarak görüyorlar.

Bugün tüm radyo televizyon kuruluşları finansman gücünü çekmektedir. Bu nedenle işletme giderlerini karşılamak üzere değişik yöntemlere başvurmaktadırlar.

Bir ülkede radyo-TV hizmeti devlet tekelinde bir kamu kuruluşu biçiminde örgütlenmişse, finansman giderlerinin devlet tarafından karşılanması kuralı vardır. Ancak pekçok ülkede görüldüğü gibi, siyasal iktidarlar her yıl bütçeye koydukları paralarla radyo-TV kuruluşunu finanse ediyorlarsa, bu kuruluşlar üzerinde hak da iddia edilebilmektedirler. Bu durumda radyo-TV kuruluşlarının çoğu siyasal tarafsızlığını koruyabilmek amacıyla bütçe yardımı dışında daha değişik finansman kaynaklarına yönelmişler ve ruhsatı ücreti, reklam yayınları vb. yöntemler bulmuşlardır.

Kamusal kitle iletişim araçları biçiminde örgütlenmiş, reklam yayınlarına yer veren radyo-TV kuruluşlarının, siyasal iktidarlar karşısında olduğu gibi, ekonomik güçler karşısında da bağımsız kalması gereği uzun süre tartışılan bir konu olmuştur. Sonuç olarak, bazı radyo-TV kuruluşları reklam yayınlarını tümüyle yasaklarken, bazıları katı kuralları getirmiş, bazıları ise serbest bırakmıştır. Örneğin, Fransa radyo-TV'ünde: "... ancak satışlarının artmasından ülke ekonomisine yarar geleceği tarafsız bir kural aracılığı ile saptanan malların reklamı yapılabilir" kuralı vardır. Ayrıca, margarin, gazoz ve gazoz türü içecekler.. vb. reklamları yapılamaz. İngiliz radyo-TV kurumu BBC, Belçika, Danimarka, İsveç, Norveç gibi ülkelerdeki kamusal radyo-TV kuruluşlarında reklam yayınlarına hiç yer verilmez.

TÜRKİYE

REKLAM YAYININDA

BEŞİNCİ

1974 yılında TV yayını yapılan 121 ülkeden ancak 46'sı reklam yayınlarına yer vermektedir. Türkiye ortalaması olarak saatte altı, günde otuz dakikalık reklam yayını ile, reklam yayınlarına yer

veren 121 ülke arasında ABD, Yunanistan, Portekiz ve İspanya'dan sonra beşinci sırada yer almaktadır. TRT televizyonunda reklam yayınları süresi 1972 Ocak ayında 301 dakika iken, bu rakam 1975 yılı Ocak ayında 875 dakikaya yükseltilmiştir. Bu durumda reklam gelirleri hızla artmış ve TRT için ana gelir kaynaklarından biri durumuna gelmiştir. 1975 yılında TRT gelirlerinin yüzde 50,5'i reklam gelirlerinden, yüzde 43,7'si ruhsatı ücreti, yüzde 4,3'ü bütçe yardımı, yüzde 3,5'i ise diğer gelirlerdir.

Yukarıdaki rakamlardan da açıkça anlaşılmalıdır ki, kamusal bir devlet kuruluşu olan TRT yüzde 50'yi aşan bir oranda özel sektör tarafından reklam gelirleri aracılığı ile finanse edilmektedir. Bir karşılaştırma yapmak gerekirse, Fransa'da reklam gelirlerinin radyo-TV kuruluşunun toplam gelirinin yüzde 25'ini aşması yasa gereğidir.

Yayın saatlerini ölçüsüzce satarak TRT giderlerini karşılamaya doğuracağı sakıncalar, daha önce de sık sık gerek basın, gerekse ilgili çevrelerde tartışılmış olmasına karşın, TRT yetkilileri tarafından dikkate alınmamış, giderek kurumun reklam veren ticari kuruluşlara olan bağımlılığı artmıştır. Sonuç olarak, TRT Reklam Yönetmeliği'ndeki açık hükümlere rağmen, seks, şiddet, lüks, lotaryacılık vb. içerikli reklamlar peşpeşe ekrana gelmeye başlamıştır.

REKLAM

YÖNETMELİĞİ VE

UYGULAMASI

Bir-iki somut örnek vermek gerekirse; TRT Reklam Yönetmeliğinin 36/c maddesine göre: "... Yasal dayanağı olmayan şans oyunlarına yer verilemez." Oysa, lotaryacı basın "köşeyi döndürdü", "milyonlarca tiralık ikramına dağıtılan" reklamları denetimden geçebilmektedir. Ayrıca, aynı yönetmeliğin 47/c maddesine göre de, "Seyirciler yazı, söz ve görüntü ile biranın tiryakisi olmaya ve daha fazla içmeye teşvik edilemezler." Bu maddeye rağmen yapılan bira reklamlarını anımsayalım.. Ayrıca, bireye, tüketim kalıplarını değiştirerek, sosyal statüsünü bile değiştirebileceği telkin edilmekte, "evinizi şu marka halıyla kaplatın, kapınıza milyoner yazdırın" diyebilecek kadar ileri gidilmektedir.

TRT'nin reklam veren kuruluşlarla olan bağımlılığı, "At Gözlüğü" adlı TV filminin gösterilmesi ile su yüzüne çıkmıştır. Bu filmde reklamlar aracılığı ile insanların nasıl tüketim zorlandığı vurgulanıyordu. Bu film yayınlanmasından hemen ardından bir basın toplantısı düzenleyen reklam veren kuruluş sözcüleri TRT'ye karşı sert bir tepki göstermiş, hatta daha ileri giderek, bu tür programların yinelenmesi durumunda TRT'ye reklam vermeme tehdidinde bulunmuşlardır. Bu tehdidin ardından, "Reklamlar ve Çocuklar" adlı SBT-BYYO tarafından yapılan ve bilimsel bir araştırmanın sonucu olan programın, denetimden geçmesi olmasına karşın, TRT Genel Müdürü emriyle yayımdan kaldırılması olmasına karşın, somut bir örneği olmuştur. Yasaklanan bu programda, milyonlarca liralık reklam harcamalarıyla çocukların körpe benzerinde, çiklet ve gazozdan başlayarak, tüketim kalıplarının nasıl oluşturulduğu vurgulanmaktadır.

Bir yılda ortalama 180 saat reklam yayını yapan tarafsız bir kamu yayım organının, yılda toplam 70-80 dakikayı geçmeyen, reklamlara karşı tüketicinin korunmasını amaçlayan programlara yer vermek istemeyişini üzerinde önemle durulması gereken bir sorundur.

REKLAMCILILIĞIN

AMACI:

TÜKETİMİ

KÖRÜKLEMEK

Tekelci kapitalizmin doğasında var olan kronik durgunluk eğilimi, tüketimsizliğe karşı, ambalaj, model farklılaştırma vb. dışından reklamcılığa da bir çözümlenerek gelişmiştir. Reklamcılığın temel ereği tasarrufa karşı koymak, özelde marka imajını benimsetmek, genelde tüketimi körüklemektir.

Türkiye bugün içinde bulunduğu çok karmaşık ve ekonomik nedenlerle tüketim gücünü çeken değil, üretim gücünü çeken, piyasa taleplerini karşılayamayan bir ülkedir. Türkiye için reklamlar, ekonominin bütünü açısından istenilmeyen tüketim kesiminde talep yaratmakta, ürün maliyetini yükseltmekte, ek sık rekabet koşullarını pekiştirmektedir. Türkiye'nin pazar koşullarında, üretilen her malın alıcı bulabileceği açıktır. Ülkemizde reklamların ekonomi üzerindeki itici gücü söz konusu olamaz. Bazı malların satış fiyatlarının 1/3'ünü aşan büyük reklam giderleri nedeniyle reklam, tamtıcılık özelliğini de yitirmekte, toplumsal kaynakların boşa harcanması söz konusu olmaktadır.

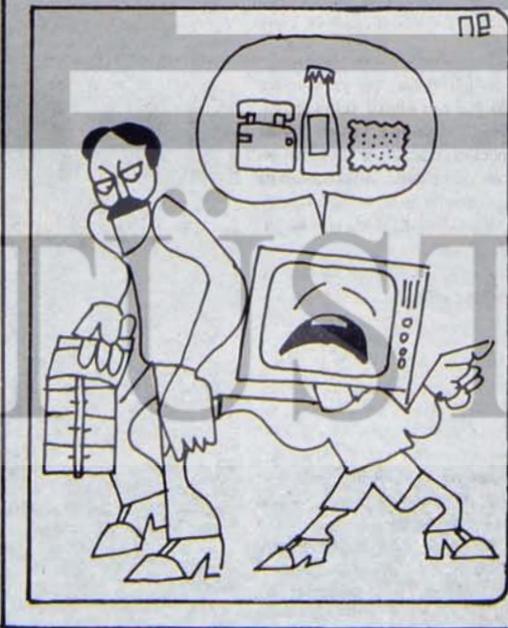
Reklam sektörünün ulusal gelirden aldığı pay arttıkça, tüketici gelirlerinin sıklıkla azaldığı, son tabiihilde, reklam giderlerinin büyük bir tutarın tüketiciye ödetildiği bir gerçektir. Ayrıca yurdumuzdaki uygulamaya göre, reklam giderlerinin yüzde 60'ı vergiden düşülebilmektedir. Bunun anlamı ise reklam yapan firmaların, reklam harcamalarının yüzde 60'u hazineye ödediğidir.

IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı Radyo Televizyon Özel İhtisas Komisyonu Raporunun karşı o yazısında da belirtildiği gibi: "... giderek ticari bir sisteme dönüşme yolunda olan ve böylelikle anayasamız ilkesel olarak öngördüğü radyo-TV sistemine de aykırı düşen, radyo ve televizyonda reklamcılığa, ilke ve uygulama biçimi olarak karşıyız.

"Bu yanlış gidice dikkati çekmeyi görev biliyoruz."

RADYO VE TV'DE MARKA YARIŞI

Dr. METİN İNCEOĞLU

Demokratik hak ve özgürlüklerimize sahip çıkalım

KAHRAMANMARAŞ'TAKİ FAŞİST İÇ SAVAŞ
PROVASININ ARDINDAN 13 İLDE SIKIYÖNETİM İLAN
EDİLMESİ ÜZERİNE, TÜRKİYE İSÇİ PARTİSİ
BAŞKANLIK KURULU 26 ARALIK GÜNÜ OLAĞANUSTU
TOPLANDI. ÜLKEDEKİ SON DURUMU DEĞERLENDİREN
TİP BAŞKANLIK KURULU AŞAĞIDAKİ
BİLDİRİYİ YAYINLADI

"Faşistlerin, karanlık güçlerin ısrarla istedikleri sonunda gerçekleşmiş, aralarında İstanbul, Ankara gibi en büyük merkezlerin de bulunduğu 13 ilimizde sıkıyönetim ilan edilmiş bulunuyor. Sıkıyönetimin de anayasal bir düzen olduğu ileri sürülmektedir. Anayasa hükümlerine göre kimi koşullarda öngörülmüş olması bakımından anayasal olmakla birlikte sıkıyönetim, öncelikle anayasal demokratik hak ve özgürlükleri kısıtladığı gibi bu hak ve özgürlükleri fiilen ortadan kaldıran bir yönetim biçimine de bürünebilir; bürünebildiği yakın tarihimizde görülmüştür.

"Durumun sonuçta bu noktaya gelmesinde hükümetin büyük payı ve sorumluluğu bulunmaktadır. Yasalar ve kurallar uyarınca oluşmuş hükümet tam iktidar olamamış ve olabildiği kadarından da sürekliliği ödünler ve kayıplar vermiştir. Buna karşılık, yasal olmayan, bundan dolayı da açıkça biçimlenmeyen, ama olayların akışı içinde varlığı ve etkinliği artarak hissedilen bir ikinci iktidar odaklaşması gözlenmiştir. MC döneminden beri ve bu son yıl da hızlanarak, ülkede iktidarın iki başlı hale gelmesi, ikileşmesi olgusu yaşanmaktadır. MHP ve ülkücü gençlik gibi yandaşları faşist terörizmin içinde olmakla birlikte, terörizmin çapı, gücü, örgütlenişi MHP'yi ve benzeri herhangi bir örgütü aşan boyutlardadır. MC döneminde devlet örgütünün bütün kolları ve kademelerinin büyük ölçüde faşist, gerici unsurlarla doldurulmuş olması sonucu, yerel yetkililer, alt kademe yöneticileri, memurlar, polisler arasında teröristlerin yandaşlarının bulunmuş olması, terörizmin bastırılmayışının izahı olarak görülemez, gösterilemez. Bu olgu terörizmin işini kolaylaştırmış, ama yalnız başına terörizmi belirleyememiştir. Kimi yönetici ve memurların teröristlere yandaş olması ve işini ihmal etmesi, kendilerinin bu oluşumu desteklemesiyle birlikte, aynı zamanda bir otorite merkezinden, bir iktidar odağından böyle direktif aldıkları içindir. Bir yılda olup bitenler tek bir merkezden planlanan ve uygulanmaya konulan biçimde cereyan etmiştir. Son derecede hesaplı biçimde, adım adım, basamak basamak, alıştıra alıştıra genişletilip şiddetlendirilerek terörizm geliştirilmiştir.

"Türkiye'de 'kısmi Endonezyalar' yaratma yöntemi uygulanmaktadır. Endonezya'da bir çırpıda yarım milyon dolayında insan katliama uğramıştı; tüm ilerici, demokrat, sol unsurların kişi ve kuruluş olarak imhasına gidilmişti. Şimdi Türkiye'de içte henüz bilinçsiz olan kamuoyunda ve dış dünya kamuoyunda çok yaratma amaçlı veya şoku sınırlı tutmak için terörizm sürekli turmandırılmakta ve aralarla kısmi katliamlar genişletilerek uygulanmaktadır. Toplumdaki, kitlelerdeki tüm demokratik, ilerici, sol gelişmeleri budamak, ellerinden gelse kökünü ka-

zımak istemektedirler. Bugün ilk amaç ulaşılmış, sıkıyönetim ilan olunmuştur.

"Şimdi bu ikili iktidar odağı durumunda, sıkıyönetimin, hangisinin fiili yönetim ve denetiminde yürütüleceği sorusu vardır. Önemli sorun budur. Bundan sonraki durumu büyük ölçüde belirleyecek olan da budur. Faşistler ve tüm karanlık güçlerin şimdiye kadar ısrarla sıkıyönetim istemiş olmalarının nedeni de bu sorunun yanıtını kendileri için müspet olarak vermektedir. Sıkıyönetimle, yasa dışı terörden yasal teröre geçmeyi, terörizmi legalleştirmeyi ummaktadırlar. Bu durumda, sıkıyönetim sayesinde iki başlı iktidarın terörizmin gizli odağında tekleşmesi tehlikesi ciddidir.

"Hükümet bu noktada da son derece duyarlı ve dikkatli olmak zorundadır. Unutulmamalı ki, sıkıyönetim komutanları resmen hükümete bağlıdır. Ne yapılırsa hepsinden hükümet sorumlu olacaktır; hiç bir gerekçe ve neden sıkıyönetim süresince yapılacakların sorumluluğundan hükümeti kurtaramaz. Bu hükümetin sorumluluğunu da CHP ve Genel Başkanı Ecevit taşımaktadırlar. Özgürlükçü demokrasi, hukuk devleti, halktan yana halkla birlikte olmak, hakça düzen iddia ve savunmalarında asgari ciddiyet şartı, sıkıyönetimin, terörizmin legalleştirilmesi için değil, yalnız ve yalnız terörizmi ortadan kaldırmak ve bir daha başgöstermesini önlemek amacıyla kullanılmasına azami dikkati göstermek, bundan da öte, böyle kullanılmasını mutlaka başaracaktır. İktidarın demokrasi doğrultusunda çift başlıktan kurtulup demokratik düzen içinde tekleşmesi ancak bunun başarılmasıyla olanaklıdır ve bunu başaracak güçler Türkiye'de mevcuttur. Hükümet bu yolda çalıştığı ve uğraş verdiği, demokrasi ve halktan yana olmanın çetin sınavını başarabildiği ölçüde tüm yurtsever, demokrat, ilerici, sol güçlerin desteğini arkasında görecektir.

"Esefle belirtmek gerekir ki; hükümetin bugüne kadar ki tutum ve davranışı demokrasiden, verdiği sözlerden, kitlelerde yarattığı umuttan sürekli ödün verme doğrultusunda olmuştur. Ve faşist güçler işlerin bu yönde yürümesinden, Ecevit ve CHP hükümetinin görünümü kurtarma işlemini yerine getirmesinden ve iyice yıpranıp silinmesinden yana olacaktırlar.

"Tehlike büyüktür, ağırdır. Politik, sendikal, mesleki kitlesel tüm demokratik örgütleriyle işçi sınıfımız ve emekçi halkımız; tüm yurtseverler, demokratlar, ilericiler, sol ve sosyalist güçler, durumu doğru değerlendirip provokasyonlara kapılmaksızın ve her türlü maceracılığı reddederek, demokratik hak ve özgürlüklere sahip çıkmak, bu hak ve özgürlükleri kitlesel güçte kullanma durumundadır. Bu güç kullanılacak ve sonunda başarı, demokrasinin uyanık bekçileri işçilerin, emekçilerin olacaktır."

